

JAUNIMO GRETOSE

2026 METAI LENKIJOS LIETUVIŲ JAUNIMO SĄJUNGOS AKIMIS – Tomas Venslauskas	3
--	---

KULTŪROS BARUOSE

NE TIK APIE ŽOLINIŲ FOLKLORO FESTIVALĮ – Aldona Vaicekauskienė	6
PUNSKO DIENOS – ŽOLINĖS 2026 IR DVI JŲ PUSĖS – MATOMA IR NEMATOMA – Raimonda Chmieliauskienė	9

INTERVIU

KELIONĖ Į SAVE – Božena Bobin	11
--	----

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

KREIVĖNAI TARPUKARIU – Janina Macukonienė	15
--	----

SVEIKA GYVENSEN

RUDENS HEROJUS – MOLIŪGAS – Rasa Žukauskienė	20
---	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Miško grožis (Valdo Žilionio nuotr.)
Rudenėjant (Ramonos Masionytės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel. / faks. (+48) 87 5162 125
lld@post.pl

VYR. REDAKTORĖ Irena Vilimienė
REDAKCIJOS SEKRETORĖ Rasa Žukauskienė
STILISTĖ, KOREKTORĖ Birutė Ołów
TECHN. REDAKTORĖ Aldona Jonušonytė
KORESPONDENTĖS: Jurgita Batvinskienė,
Rasa Žukauskienė, Božena Bobin

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2026-09-30

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai
sutampa su autorių nuomone.

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA
MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI**

**DZIAŁALNOŚĆ MAJĄCA NA CELU OCHRONĘ,
ZACHOWANIE I ROZWÓJ TOŻSAMOŚCI KULTUROWEJ
MNIJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH
LUB ZACHOWANIE I ROZWÓJ JĘZYKA REGIONALNEGO**

**Zadanie publiczne pod nazwą:
Wydanie czasopism dla mniejszości litewskiej
„Aušra” i „Aušrelė”**

DOFINANSOWANIE
450 000,00 zł
CAŁKOWITA WARTOŚĆ
503 550,00 zł
DATA PODPISANIA UMOWY
25-03-2026 r.

*Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie
może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.
Leidinyje reiškia tik autoriaus (-ių) nuomonė ir ji
negali būti tapatinama su oficialia Vidaus reikalų ir
administracijos ministro pozicija.*

Projektą „*Lenkijos lietuvių gyvenimo atspindžiai*“
iš dalies finansuoja
Medijų rėmimo fondas
(gauta parama projektui
– 10362 eurai).

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA VILIMIENĖ

Laikui bėgant vis labiau vertinu galimybę gyventi savaime krašte tarp senų draugų, giminių, kur kiekvienas kelias, takas pažįstamas, kur grybai auga tose pačiose vietose, kaip ir vaikystėje. Ne veltui liaudies išmintis sako: „Savam krašte ir tvoros žydi“... Beje, tautosakoje labai daug apie gimtinę, tėviškę, namus kalbama. Gal tą tėviškės vertę pajunti laikui bėgant. Tačiau kai kas įžiūri kitą gyvenimo savoje mažoje bendruomenėje aspektą – kad aplinkiniai mano geriau tave pažįstantys nei tu pats. Tačiau prie to galima priprasti. Nejauku pasidaro, kai atsiranda norinčiųjų dirbtinai supriešinti visuomenę.

Per sekmadienio lietuviškas mišias Seinų parapijoje kunigas vikaras bandė klaidinti tikinčiuosius, skelbdamas neva atsistatydinęs dėl arkivyskupo išsiųsto neva skundo. O mano toks prašymas – būkime atidūs ir analitiški. Pirma pasiskaitykime, kas iš tikrųjų buvo rašoma arkivyskupo T. Wojdai, ir tik tada susidarykime nuomonę. Tiek lietuviškų organizacijų vadovų raštas, tiek arkivyskupo atsakymas yra išspausdinti 17 „Aušros“ numeryje.

Taip pat kartais mums trūksta pasiryžimo ar pasitikėjimo ginti savo vertybes, poziciją. Ypač kai susiduriame su autoritetu laikomu žmogumi (o kunigas lyg ir savaime toks yra – nuo vaikystės esam to mokomi), sunku jam paprieštarauti. Tačiau manau, jog verta laikytis tokios taisyklės: „Žmogus tiek vertas pagarbos, kiek jis mus gerbia“. Parapijose bažnyčios bus pilnos žmonių, jei parapijiečiai jus, kad jie yra gerbiami ir išklausomi. O jei į parapiją ateinant bendruomenei pateikiamas neegzistuojantis mitas – anksčiau ar vėliau „išlįs yla iš maišo“.

Ir išlindo...

2026 metai Lenkijos lietuvių jaunimo sąjungos akimis

MRF MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

TOMAS VENSLAUSKAS

Lenkijos lietuvių jaunimo sąjunga (LLJS) kiekvienais metais ieško naujų renginių formatų, kuriais galėtų sudominti mūsų krašto jaunimą ir paskatinti jį kartu su mumis kurti bei puoselėti organizacijos veiklą. Šį tikslą pasiekti nėra lengva, ypač pokovidinėje realybėje, kurioje pastebime nemažai skirtumų tarp jaunimo iki 2020-ųjų ir šiandienos. Prie to prisideda ir socialiniai tinklai, tapę neatsiejama jauno žmogaus kasdienybės dalimi bei pakeitę jo bendravimo ir laisvalaikio įpročius. Jaunimo susidomėjimas LLJS veikla ir noras ją kurti yra gyvybiškai svarbūs mūsų organizacijos ateičiai. Nors į ją kartais žvelgiame su tam tikru neapibrėžtumu, nenuleidžiame rankų ir tęsiame jau daugiau kaip tris dešimtmečius trunkančią veiklą.

Praėjusių metų rudenį, planuodami 2026-ųjų veiklas, be kasmetinių renginių – Estradinių dainų šventės, Šventinio protmūšio ir kitų – numatėme ir du naujus: Stalo žaidimų vakarą, skirtą mažiau fiziškai aktyviam jaunimui, bei Sporto ir meno dieną, kuri turėjo sudominti ne tik sporto, bet ir rankdarbių mėgėjus. Mūsų planus šiek tiek sujaukė dėl neaiškių priežasčių nukeltas Jaunimo reikalų agentūros skelbiamas projektų finansavimo konkursas, kuris pasivėlino net pusę metų. Nenorėdami likti visiškai be finansinių išteklių, kartu su Silvija Liaukevičiute pradėjome ieškoti alternatyvių finansavimo šaltinių. Taip sužinojome apie Europos

solidarumo korpuso skelbiamą konkursą, kurio prioritetai puikiai atitiko mūsų organizuojamų veiklų tikslus. Pilni motyvacijos ėmėmės darbo. Jo rezultatas – du LLJS veiklas 2026 metais finansuojantys projektai: Jaunimo reikalų agentūros finansuojamas projektas „LLJS veiklos 2026“ ir Europos solidarumo korpuso – „Saugi erdvė. Solidarumas ir lietuvių mažumos gerovė Suvalkų koridoriuje“ („Bezpieczna przestrzeń. Solidarność i dobrostan mniejszości litewskiej w Korytarzu Suwalskim“).

32-uosius LLJS metus pradėjome vasario 28 dieną Stalo žaidimų vakaru, vykusiu restorane „Rūta“. Susirinkęs jaunimas turėjo progą smagiai praleisti laiką žaisdamas „Monopolį“, „Jengą“, „Traukinius“, „Sprogstančius kačiukus“ ir kitus stalo žaidimus. Renginiu sudominome ne tik mūsų krašto studentus, bet ir licėjaus mokinius. Po Stalo žaidimų vakaro mūsų renginių tvarkaraštyje įsivyravo kelių mėnesių pertrauka. Ją lėmė Europos solidarumo korpuso projekto rengimas bei neaiškus Jaunimo reikalų agentūros projekto statusas. Kita vertus, ši pertrauka galbūt išėjo ir į naudą – ji suteikė laiko fiziškai bei psichologiškai pasiruošti tam, kas laukė vasarą. O vasara LLJS visada būna pats aktyviausias metų laikas, tačiau šiemet ji buvo ypač intensyvi.

Liepos mėnesį mūsų krašte lankėsi Nico Švobas – Urugvajaus lietuvis, pas kurį teko viešėti 2024 metų žiemą, keliaujant į Pietų Amerikos lietuvių jaunimo suvažiavimą. Nico

Stalo žaidimų vakaro akimirka

dalyvavo „Bring together LT“ mainų programoje. Jis, atvykęs į Lietuvą, šešias savaites atliko praktiką restorane. Vakarais kartu su kitais iš viso pasaulio atvykusiais lietuviais jaunuoliais keliavo po Lietuvą. Nico labai norėjo pamatyti mūsų kraštą, nes daug apie jį buvo girdėjęs iš savo brolio Alejandro, kuris Punske lankėsi ne kartą, bei draugų, praėjusiais metais kartu su mumis šventusių Punsko dienas. Pirmiausia norėjome jį pakviesti apsilankyti būtent šios šventės metu, tačiau dėl aplinkybių tokios galimybės nebuvo. Vis dėlto pavyko rasti kitą datą – pirmąją liepos savaitgalį, kai Punske vyko festivalis „Mūsų versmė“. Nors Nico dar tik mokosi lietuvių kalbos ir nedaugką suprato iš paskaitose pristatomos medžiagos, jis pamatė tai, dėl ko pas mus ir atvyko – bendruomeniškumą bei gyvą lietuvių kalbą diasporoje. Be festivalio, aprodėme jam ir mūsų apylinkes: Punsko bažnyčią, „Senąją

kleboniją“, Vygrių vienuolyno kompleksą ir Stančikų tiltus. Sekmadienį išlydėjome Nico iš Trakiškių traukinių stoties, tačiau neilgam, nes liepos 18 dieną dar kartą susitikome Vilniuje, Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos (PLJS) bei Užsienio lietuvių studentų klubo (ULSK) organizuojamose vasaros „Langinėse“. Šis renginys vyksta du kartus per metus ir pritraukia jaunus žmones iš viso pasaulio. Jame netrūko ir mūsų krašto jaunimo. Be manęs ir Silvijos, kuri renginyje atstovavo ir PLJS, dalyvavo dar keturi jaunuoliai, dalis jų aktyviai veikia ir ULSK. Renginys vyko ypatingoje vietoje – Energetikos ir technikos muziejaus terasoje. Jo metu Lina Vilienė vedė sutartinių dirbtuves, o po jų vyko tautiniai šokiai, skambant gyvai muzikai. Kitą dieną prasidėjo taip pat PLJS ir ULSK organizuojama stovykla „Lyderystės akademija“, kurioje LLJS valdybai atstovavo Vaiva Vaicekauskaitė. Šis

renginys skirtas padėti jauniems užsienio lietuvių jaunimo organizacijų nariams įgyti žinių, praktinės patirties ir motyvacijos, kurią jie galėtų panaudoti skatindami visuomenines iniciatyvas savo kraštuose. Vienas didžiausių šiuolaikinių iššūkių, su kuriuo susiduria daugelis jaunimo organizacijų, yra ne tik jaunimo sudominimas pačia veikla, bet ir jo įtraukimas į šios veiklos kūrimą.

Antrasis mūsų renginys buvo Sporto ir meno diena, vykusį liepos 25-ąją. Šio neįprasto sporto ir meno derinio idėja gimė vieno iš valdybos posėdžių metu. Kaip ir Stalo žaidimų vakaro, minėtos dienos tikslas buvo sudominti kuo platesnę jaunimo auditoriją. Renginys vyko prie Puntos ežero, Punsko valsčiui padedant. Dalyviai galėjo žaisti tinklinį, smūginį, badmintoną, lėkščiasvaidį. Meninę renginio dalį – lino raizinių dirbtuves – vedė grafikė, Vilniaus dailės akademijos absolventė Lidiya Batvinskaitė. Lino raizinyne – tai grafikos technika, kai piešinyne raizikliais išraižomas specialioje linoleumo plokštelėje (matricoje). Ji padengiamą dažais, o piešinyne atspaudžiamas ant pasirinkto paviršiaus. Šįkart jaunimas savo kūrinius galėjo perkelti ant medvilninių maišelių. Vakarui atėjus, paežerėje užkūrėme laužą ir kepėme dešreles.

Likus trims savaitėms iki Žolinių ir mūsų Estradinių dainų šventės, buvau tikras, kad visą turimą laiką galėsime skirti pasiruošimui. Tačiau netikėtai gavome dar du pasiūlymus. Nepaisydami darbų gausos ir dėl atostogų sumažėjusių žmogiškųjų išteklių, su noru ėmėmės ir šių iniciatyvų. Pirmoji – kartu su Jonu Jankausku ir Povilu Galinsku iš „Mūsų versmės“ surengti šokius Punsko skanseno kluone. Šiuos šokius pavadinome „Tūsu“. Jų idėja buvo paprasta – laisvai bendrauti ir mėgautis muzika be kamerų objektyvų. Privatumo klausimą iškėlė licėjaus moksleiviai, iš kurių nedaugelis pamena

laikus be išmaniųjų telefonų ir socialinių tinklų. Norėjome sukurti erdvę, kurioje žmonės galėtų tiesiog būti kartu, negalvodami apie tai, kas ir kaip bus nufilmuota ar nufotografuota. Renginio metu muziką miksovo Justas Bliūdžius, Povilas Galinskas, Raimundas Krakauskas ir aš, o jaukią atmosferą padėjo sukurti Luko Bernecko ir Viliaus Marcinkevičiaus šviesų instaliacija. Pats renginys buvo vykęs, tačiau jaunimo susidomėjimas nebuvo didelis. Tai mūsų labai nenustebino, nes pastebime, kad tradiciniai šokių klubai ir panašūs renginiai populiarumą praranda ne tik Punske, bet ir visame pasaulyje. Šis dėsniumas matomas net ir Berlyne, kuris garsėja savo elektroninės muzikos kultūra. Keičiasi laikai, keičiasi ir jaunimo laisvalaikio įpročiai.

Antrasis pasiūlymas buvo Punsco valsčiaus sekretoriaus Jono Vaičiulio kvietimas sukurti Žolinių vainiką. Nors man pačiam niekada anksčiau neteko pinti tokio rankdarbio, mūsų komandoje turėjome Gabiją ir Lidią Batvinskaites, kurios praeityje yra pynusios „Alnos“ Žolinių vainikus. Kartu su jomis, Povilu Svetlausku,

Rasa Maksimavičiūtė ir Silvija Liaukevičiūtė per kelis susitikimus sukūrėme vainiką, kurį pakeltomis galvomis Žolinių metu nešėme nuo Punsco valsčiaus iki bažnyčios ir procesijos metu aplink ją.

Estradinių dainų šventė – tai pats seniausias kasmet organizuojamas LLJS renginys, o jo šaknys siekia pačią organizacijos pradžią – 1994 metus. Tai koncertas, kurį ruošia jaunimas (padedant Punsco valsčiui), norėdamas prisidėti prie mūsų krašto lietuvių kultūros ir kultūrinio gyvenimo puoselėjimo. Jau šestą kartą šiai šventei buvo suburta muzikinė grupė „Parubežiniai“, pastovios sudėties: Adrianas Pykys – akordeonas, Darius Baliūnas – elektrinė gitara, Matas Čėpla – bosinė gitara, Jonas Jankauskas – būgnai. Grupės vadybininkas – Raimundas Venslauskas. Renginio metu pasirodė solistai, duetai, grupės „Vasaros mergaitės“ ir „Duosim gazo“, o visą šventę vainikavo alternatyvaus roko grupės „Gruodis“ pasirodymas. Nors koncertas buvo vykęs, pastebime problemą, kuri LLJS tampa vis aktualesnė: nepaisant kvietimų, mūsų renginiuo-

se vis dar pasirodo nedaug naujų veidų, kurie ateityje galėtų perimti šio renginio organizavimo estafetę.

Jau trečius metus iš eilės Punsco dienų metu pas LLJS lankosi Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos atstovai. Šiais metais pas mus viešėjo pirmininkė Agita Beržanskaitė ir Mikas Jankeliūnas kartu su lietuvių jaunimo atstovais iš Kanados, Danijos, Jungtinės Karalystės ir Lietuvos – iš viso 14 jaunuolių. Kiekvienais metais atvykstantys žmonės žavisi mūsų lietuviškumu ir tautinės kultūros išlaikymu lietuvių etninėse žemėse. Džiaugiamės, kad per užmegztas pažintis galime garsinti ne tik savo kraštą ir jo kultūrinius renginius, bet ir visą mūsų bendruomenę lietuvių diasporoje.

Po Žolinių neturėjome daug laiko poilsiui. Rugsėjo 12 dieną Silvija Liaukevičiūtė, PLJS deleguota, išskrido į Kanadą, kur Wasaga Beach, Kretingos stovyklavietėje, įvyko Kanados lietuvių jaunimo sąjungos suvažiavimas. Jo metu buvo išrinkta nauja valdyba, kurios pirmininku tapo šiais metais per Žolines pas mus viešėjęs Aistis Meiklejohn. Silvijai teko pabendrauti ir su jo tėčiu Petru – Kanados lietuvių bendruomenės visuomeninių reikalų direktoriumi. Tokios pažintys dar kartą primena, kad lietuvių organizacijos, nors ir veikiančios skirtingose pasaulio vietose, yra glaudžiai susijusios.

Vos Silvijai spėjus sugrįžti namo, suorganizavome „Dzviratadienį“. Šių metų jo koncepcija skyrėsi nuo mums jau gerai pažįstamos formos – nebuvo užduočių ir mįslių sprendimo. Vietoj to surengėme bendrą pasivažinėjimą dviračiais po mūsų kraštą, tačiau išlaikėme istorijos pažinimo motyvą. Visa grupė išvykome nuo Punsco valsčiaus į šiaurės vakarus, kur anksčiau šio renginio metu dar nebuvo lankęsi. Svarbiausiu 24 kilometrų kelionės tašku tapo Eglinės piliakalnis. Ten mus šiltai priėmė jo šeimininkai Jankauskai ir

Meniškas chaosas lino raizinių dirbtuvių metu Punios pakrantėje

LLJS Žolinių vainikas ir jo kūrėjai

papasakojo daugiau kaip prieš 800 metų šiose žemėse gyvenusių jotvingių-sūduvių istoriją.

Likus trims mėnesiams iki Naujųjų metų, LLJS planuoja dar du renginius – šachmatų turnyrą ir tradicinį Šventinį protmūšį. Sunku nuspėti, kokius renginius organizuosime ateinančiais 2027 metais, nes daug kas priklauso nuo projektinio finansavimo. Tačiau mūsų veiklos kryptis išlieka aiški – norime burti jaunimą, sudaryti jam galimybes susitikti, mokytis, kurti ir prisidėti prie mūsų krašto lietuviško gyvenimo. Pačiu svarbiausiu pasaulio lietuvių jaunimo renginiu taps gruodžio mėnesį vyksiantis Kongresas Pietų Amerikoje – Argentinoje, Brazilijoje ir Urugvajuje. Jame bus aptarti dabartinės PLJS valdybos nuveikti darbai, kalbama apie iššūkius bei problemas, su kuriomis susiduria lietuvių jaunimas visame pasaulyje, ir svarbiausia, renkama nauja valdyba. Mūsų darbotvarkėje tikrai nepritrūks ir Estradinių dainų šventės. Tuomet aš ir Silvija atsisveikinsime su LLJS

valdyba ir užleisime vietą jaunesniems veikėjams. Todėl norime paskatinti visus aktyvius jaunuolius, norinčius tęsti Sąjungos veiklą, su mumis susisiekti. Mes pasirenkę padėti visais aspektais, atsakyti į kylančius klausimus ir pasidalyti patirtimi, taip pat išmokyti, kaip efektyviai rengti projektų paraiškas ir ieškoti finansavimo.

Kartais gali atrodyti, kad LLJS veikla yra nedidelė ar nereikšminga. Tačiau mūsų manymu, jos vaidmuo bendruomenėje labai svarbus. LLJS ugdo jaunus šio krašto visuomenės veikėjus, suteikia jiems žinių ir įgūdžių, reikalingų renginiams organizuoti, padeda užmegzti ryšius su kitais lietuvių diasporos atstovais ir, svarbiausia, suteikia erdvę jaunam žmogui būti aktyvia bendruomenės dalimi. Organizacijos ateitis priklauso nuo to, ar atsiras žmonių, pasirengusių ją perimti ir kurti toliau. Galbūt šiandien jie dar tik dalyvauja mūsų renginiuose, o rytoj patys juos organizuos. Jaunimas – mūsų šviesios ateities pagrindas.

Šių metų Žolinių folkloro festivalis pavadintas „Devyni metai, kaip viena diena“. Tai ne devyneri metai, kaip mūsų krašto vestuvinė daina sako, bet jau dvidešimt metų, kaip Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugija per Žolines organizuoja folkloro festivalį.

Rugpjūčio 15-oji Punske – ypatinga diena. Tai ne tik Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų iškilmės, bet ir viena didžiausių bei gražiausių Punsko krašto švenčių – Žolinės. Šią dieną Punksas prisipildo žmonių, sugrįžusių iš Lietuvos ir kitų vietų, atvykusių pasimelsti, susitikti su artimaisiais, pabendrauti ir pabūti kartu. Žolinės tai tituliniai parapijos atlydai, todėl į juos kasmet susirenka daugybė maldininkų iš aplinkinių parapijų ir Lietuvos. Ilgainiui religinė šventė išaugo į didelę kultūros šventę, apimančią tautodailės mugę, folkloro festivalį, koncertus ir įvairius bendruomenės renginius.

Žolinės lietuvių tradicijoje nuo seno siejamos su gamta, derliumi ir padėka už žemės dovanas. Šią dieną į bažnyčią nešami ir šventinami žolynai – gėlės, vaistažolės, javų varpos ir kiti augalai. Žmogus atsineša tai, ką išaugino žemė, ir su malda dėkoja už derlių, už šeimą, namus ir gyvenimo dovanas. Žolynų šventinimas primena seną lietuvių ryšį su gamta, kai augalai buvo neatsiejama kasdienio gyvenimo, gydymo ir papročių dalis.

Ypatingą vietą Žolinių tradicijoje užima derlinių vainikai. Juos žmonės pina iš javų, gėlių, žolynų ir kitų lauko augalų. Kiekvienas vainikas – tai ne tik gražus šventės akcentas. Jame telpa visas metų darbo ir laukimo ciklas: pasėtos sėklos, saulė, lietus, augimas, subrendę javai ir pagaliau derlius. Vainikas tampa padėkos ženklu už tai, ką davė žemė ir ką savo darbu užaugino žmogus. Punsko krašte ši tradicija tebėra gyva ir šiandien. Prieš Žolines atskiri kaimai, įvairios bendruomenės grupės, ansambliai ir pavieniai žmonės

Ne tik apie Žolinių folkloro festivalį

ALDONA VAICEKAUSKIENĖ

ruošia vainikus, kuriuos per šventę iškilmingai neša į bažnyčią. Šventinti žolynai ir derliaus vainikai tampa gražiu ryšiu tarp senosios tradicijos ir šiandienos žmogaus. Tai gyvasis paveldas, kurį galima ne tik pamatyti, bet ir patiemis išgyventi.

Punsko Žolinės šiandien neįsivaizduojamos ir be tautodailės mugės. Visą dieną miestelio erdvėse šurmuliuoja amatininkai, tautodailininkai, įvairių rankdarbių kūrėjai. Lankytojai gali susipažinti su tradiciniais amatais, išgyti liaudies meistrų darbų, paragauti krašto kulinarijos paveldo gaminių. Mugė tapo neatšiejama Žolinių dalimi ir svarbia vieta, kur susitinka kūrėjai bei tradicijų puoselėtojai. Šiomet Punsko Žolinėje surengta jau 43-ioji tautodailės mugė. Prieš dvidešimt metų nutarta pajavairinti Žolinių šventę ir folkloro elementais. Tai Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijos vicepirmininko Vytauto Batvinsko iniciatyva, kuriai pritarė visa valdyba.

2007 m. įvyko pirmasis folkloro festivalis, kuriame dalyvavo garsios dzūkų dainininkė Veronika Povi-

Birštono muzikantai

lionienė, folkloro ansambliai „Gimtinė“, „Alna“, muzikantas Albinas Vaškevičius iš Kauno, muzikantai Kirdos iš Vilniaus. Stengėmės, kad kiekvienais metais festivalis turėtų vis kitą pagrindinę temą. Ir ko tik nebuvo per tuos dvidešimt metų! Ir apie duonelę, ir vandenį, piliakalnių, apie drobelių audimą bylota. Įsimintinos programos apie Vaitakio šviesuolį Kazimierą Mielkų,

dzūkų dainų karalių Joną Jakubauską iš Žagarių (jos buvo pristatytos Dainų šventėje Vilniuje). Labai norėjau, kad festivalis suburtų etninių žemių folkloro kolektyvus, bet tai negalėjo pavykti. Tokių ansamblių paprasčiausiai per mažai, kad kiekvienais metais galėtume pasikviesti vis kitą, todėl kviečiami kolektyvai iš Lietuvos. Per dvidešimt metų folkloro festivalis tapo svarbia šventės dalimi ir vienu iš ryškiausių Punsko folklorinio gyvenimo renginių. Jis kasmet į Punksą sukviečia folkloro ansamblius, dainininkus ir muzikantus, kuriems svarbios lietuvių liaudies dainos, muzika, šokiai ir tradicijos.

Šių metų folkloro festivalis ypatingas – jubiliejinis, jau dvidešimtas. Festivalio dalyviai tai trišalio projekto „Paveldo harmonija: Lietuvos ir Lenkijos kultūros tradicijų sujungimas“ partneriai. Projektą vykdo Punksko savivaldybė kartu su Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugija. Jame dalyvauja Novogrudo ir Birštono savivaldybės, todėl festivalyje su savo krašto

„Šalcinukas“

Kurpiai

dainomis ir muzika pasirodė Birštono „Raskila“ ir Novogrudo liaudies dainininkų grupė bei kapela įdomiu pavadinimu „Na dwa i na trzy“.

Festivalio pavadinimas – „Devyni metai, kaip viena diena“ – pasirinktas neatsitiktinai. Tai daina, kurią Punske, Birštono ir Novogrudo ansambliciai išmoko per mokymus Punske. Festivalis pradėtas būtent šia daina. Ją užvedė kurpių ansamblis iš Novogrudo. Nuo pirmųjų garsų buvo galima pajusti, kad šis festivalis yra ne tik koncertas, bet ir bendrystės bei prabėgusio laiko prisiminimas.

„Devyni metai, kaip viena diena“ – tokie žodžiai ypač prasmingi kalbant apie festivalio nueitą kelią. Metai prabėga greitai, tačiau daina išlieka. Išlieka žmonių susitikimai, bendrystė, ryšiai, išgirstos dainos, prisiminimai ir tradicijos, kurias vieni kitiems perduodame. Folkloro festivalio stiprybė – jo gebėjimas suburti žmones. Daina čia nėra vien sceninis pasirodymas. Ji yra bendravimo, susitikimo ir tapatybės išraiška. Dainuojant lietuvių liaudies dainas susitinka skirtingos kartos, skirtingos vietovės ir skirtingos patirtys.

Šiomet ši bendrystė buvo dar platesnė. Pirmą kartą festivalyje dalyvavo ansamblis iš Lenkijos – kurpiai. Šis regionas labai artimas

lietuviams. Pirmą kartą scenoje susitiko daugiau kaip septyniasdešimt žmonių. Gal bendros dainos ir neskambėjo labai darniai, bet dainavimas kartu sustiprino bendrumo jausmą. Smagu buvo išgirsti kurpius dainuojant lietuviškai. Tai leido dar labiau pažinti vieni kitus, o renginiui suteikė daugiau spalvų.

Folkloro festivalis Punske svarbus dar ir todėl, kad jame tradicinė kultūra rodoma ne kaip muziejinė vertybė, bet kaip gyvas reiškiny. Daina čia atliekama ne vien tam, kad ją išgirstų žiūrovas. Ji dainuojama todėl, kad ją žmonės myli, moka ir nori perduoti kitiems. Folkloro ansamblių

skambančios dainos, tautodailininkų darbai, derliaus vainikai ir šventinami žolynai sudaro vientisą Žolinių vaizdą. Visa tai primena, kad lietuvių etninė kultūra susideda iš daugybės tarpusavyje susijusių dalykų – tikėjimo, papročių, muzikos, amatų, darbo ir žmogaus santykio su gamta.

Žolinės Punske nėra vien data, užrašyta kalendoriuje. Tai susitikimų ir sugrįžimų diena. Tai diena, kada į gimtąjį kraštą sugrįžta žmonės, gyvenantys Lietuvoje ar kitur, kai susitinka šeimos, draugai. Tai šventė, kurioje gražiai susijungia tikėjimas, tradicija, menas ir bendrystė.

Tad Punske Žolinės – tai ne tik atleidai, ne tik tautodailės mugė ir ne tik folkloro festivalis. Ypač svarbus pasiruošimas tai dienai, kai susirenka kaimų bendruomenės ar atskiros grupės ir planuoja, pina derlinių vainikus, renkasi moterys bažnyčios puošti, draugijos aktyvas kuria festivalio programą, derina tautodailininkų dalyvavimą mugėje, o Punske savivaldybė plūša aprėpdama organizacinę darbą, talkindama įvairiuose darbuose. Bendra veikla suartina žmones, padeda užmegzti draugiškus ryšius, priartina prie tradicijų, prie savo šaknų. Kol perduodami papročiai iš kartos į kartą, tol gyva ir mūsų krašto tradicinė kultūra.

Šokėjai

Punsko dienos – ŽOLINĖS 2026 ir dvi jų pusės – matoma ir nematoma

RAIMONDA CHMIELIAUSKIENĖ

Tai buvo graži šventė, pilna įvairovių. Nuo ankstyvo ryto bažnyčios aikštėje, aikštelėje prie autobusų stotelės ir Gegužės 1-osios gatvėje virė darbas. Vienas po kito rinkosi prekybininkai, ieškojo savo vietų, statėsi palapines, dėliojo prekes. Kai kurie gražino, puošė savo prekybos vietas, kad tik jos būtų patrauklesnės ir viliojytų pirkėją.

Mugės organizatoriams tą anksčiau rytą taip pat netrūko darbo. Daug kam reikėjo padėti susirasti vietą, ypač tiems, kurie atvyko pirmą kartą. Buvo ir tokių, kuriems nepatiko skirta vieta. Jiems norėjosi vietos šešėlyje, kad saulė į akis nešviestų. Kitiems norėjosi prie pažįstamo, prie kurio pernai stovėjo. Na, ir dar kitokių prašymų buvo. Tik atsidūsti žmogus ir pagalvoji, kad jei vaikui kas netiktų – tai suverstum bėdą jo kaprizams ar amžiui, o gal auklėjimui. O čia juk suaugę žmonės. Tokių pat prašymų buvo ir registracijos metu. Rašė elektroninius laiškus, skambino. Buvo ir įkyrių. Mes, organizatoriai, vietas skirstėme pagal prašymo pateikimo datą. Gavom asmens prašymą – priskyrėm vietą. Ir viskas. Jei jau užsiminiau apie registraciją į mugę – tai irgi buvo sudėtingas kelias. Vos keli iš visų dalyvių savarankiškai susirado anketą valsčiaus informaciniame puslapyje. Teko ir valsčiaus sekretorei atsiliepinėti į skambučius ir nukreipinėti norinčius registruotis pas mus. Sunkumų susirasti anketą (tik

2026 metų Žolinių mugė

šiais metais, tiek ir ankstesniais) visada turi prekyviai iš Lietuvos – jie ne visi supranta lenkiškai, o nuoroda esanti tik lenkų kalba. Taigi jau žinia, jog reiks padirbėti kartu su valsčiaus darbuotojais, kad nuoroda būtų geriau matoma ir visiems perskaitoma. Mums pagelbėjo ir punskas.pl portalo redaktoriai, įdėję skelbimą apie mugę ir jos dalyvio anketą. Dėkojame visiems, kurie vienokiu ar kitokiu būdu pagelbėjo norintiems užsiregistruoti į mugę, o tuo pačiu ir mums, organizatoriams.

Norėtusi išsakyti mintį, kad mugės dalyvius reikėtų apmokestinti. Pateikti jiems prekybai skirtų vietų planą su kainomis ir – prašom pasirinkti ir nusipirkti vietą. Gal tada neliktų priekaištų ir nereikalingų pageidavimų. Turbūt esame vieninteliai, gal net ir Europos mastu, nereikalaujantys,

kad prekyviai mokėtų už gautą vietą prekybai mugės metu. Visur vietos apmokestinamos ir kuo geresnė vieta prekybai, tuo ji brangesnė.

Į mugę amatininkai ir maisto gamintojai, kaip ir kiekvienais metais, atsivežė daug įvairiausių gaminių. Kai kurie atvažiavo jau ne pirmą kartą, bet pasistengė savo pasiūlą pajavairinti, o tų, kurie atvyko pirmą kartą, gaminiai buvo mums dar nematyti. Manau, kad kiekvienam, kuris tik norėjo mugėje ką nors nusipirkti, pasirinkimo netrūko. Moterukės galėjo įsigyti lininių *parėdų*, molinių puodinių agurkams raugti, lėkščių, puodelių. Netrūko dirbinių iš medžio – įvairių padėklų, lentelių maistui pjaustyti arba jam serviruoti, šaukštų, šaukštelių, mentelių, taip pat rimtesnių dirbinių – koplytelių, kryželių ir kt. Buvo galima rasti ir

Virgijos Karčiauskienės nuotr.

Žolinių mugėje netrūko lankytojų

namų interjero dekoru dalykėlių: įvairių paveikslų, staltiesių, nertų servetėlių, vitražų, molinių ir medinių malonių niekučių. O papuošalų – tai įvairių, kiekvienai norinčiai atrodyti originaliai buvo iš ko rinktis: ir su gintaru, originalių žalvarinių, ir paprastesnių.

Kaip sakoma: ir pagal skonį, ir pagal kišenę. Prekių buvo įvairių ir pasirinkimas didelis. Na, gal kiek liko nuskrusta vyriškiai, nes jiems nelabai kėlė galimą sau įsigyti, bet savo brangiausioms tikrai galėjo kėlę nors nupirkti. Tačiau gerų lietuviškų lašinių paltų, rūkytą kumpį ar dešros rinkę prie alaus bokalo tai tikrai galėjo ir vyrų kėlę įsigyti. Netrūko ir medučių, ir pyragų, ir tradicinių atlainių *barankų*. Na, žinoma, netrūko ir muzikos bei dainų. Net ir pašokti buvo galima. Mugės metu koncertavo mūsų krašto etnografiniai ansambliai, taip pat svečiai iš Lietuvos ir iš Lenkijos kūrėjų krašto. Liaudies muzika ir dainos pagyvino mugę. Pasivaikščiojus tarp prekystalių ir apsipirkus visai malonu buvo prisėsti ant suolo ir paklausyti muzikos, o kas mokėjo dainų žodžius – tai ir pritarti.

Na, ir šurmuliavo mugė. Galiu pasakyti, kad tikras senoviškas *kermošius*. Mugę pagyvino armonikų garsai. Visai kaip senaisiais laikais.

Žmonės vaikščiojo, apžiūrinėjo prekes, tarėsi, derėjosi, pirkė. Kiti tik šiaip susitikę kalbėjosi, o ypač vyresnėms moterėlėms, kurios jau rečiau iš namų išsiruošia, čia buvo pats malonumas susitikti ir pasišnekėti, jaunas dienas prisiminti. O ir su prekeiviais daug kas sustodavo pasikalbėti, jei ir nieko iš jų nepirkdavo, tai bent gaminius pagirdavo, pasiklausinėdavo, iš ko padaryta, iš kur atvykę ir pan. Mes, Lenkijos lietuviai etninės kultūros draugija, stengiamės, kad ši Žolinių mugė būtų kuo autentiškesnė. Ieškome senųjų amatų meistrų, nors vis sunkiau jų rasti – meistrai sensta, amatai nyksta, rankų darbą keičia staklės. Dar prieš kelis dešimtmečius medinių šaukštų skobdavo, droždavo rankomis. Lenteles taip pat. O dabar... užprogramavai kompiuteriu ir staklės pjauna. Kai tik pavyksta minėtų meistrų rasti, prašom, kad jie pademonstruotų savo amatą, sudomintų pirkėją, o gal net ir pamokytų susidomėjusį. Iš tokių senųjų ir autentiškų amatų buvo galima pasižiūrėti, kaip pinamos pintinės iš vytelių, kaip daromi sodai iš šiaudelių namams papuošti, kaip iš žalvario susukamas žiedelis ar sagė drabužiui susegti ir kokiais įrankiais buvo apdirbamas medis.

Teko su ne vienu mugėje

prekiaujančiuoju pasikalbėti. Dauguma jų tikrai stebisi, kad čia, pas mus, į tokį nedidelį miestelį, suvažiuoja tiek daug amatininkų. Sako, jog ne kiekviename Lietuvos didmiesčio mugių metu tiek amatininkų galima rasti vienoje vietoje. Kad mugių autentiškumą vis dažniau užgožia masinės gamybos prekės ir pigūs kiniški žaisliukai vaikams. Ir aš jiems pritariu.

O taip norėtusi būti ir patiems kuo autentiškesniems, išskirtiniams ir dar vis neatitrikusiems nuo savo tautos tradicijų ir papročių. Argi ne smagu vilkėti drabužį, kuris nebuvo siuvas masiškai, o tik keli egzemplioriai, arba segėti papuošalą, kurio gal niekas tokio pačio neturės?

Ir dar viena mintis, kartu ir kreipimasis. Jis skirtas mūsų savivaldybės šeiminingų būreliams. Visi žinome, kad tos šeiminingės garsina mūsų savivaldybę Lenkijos mastu organizuojamuose konkursuose tradiciniais senelių patiekalais. O kad jūs, moterėlės, imtut ir dalyvautut Žolinių mugėje. Pridarytut sūrių, prikeptut ragaišių ir visokių bandelių, ir dar šio bei to, ką būt galima parduot ir save pareklamaut. Kodėl tai gali daryti iš kažin kur atvažiuavę prekeiviai su totoriškais patiekalais? Ar jūs už juos prastesnės? Tikrai ne. Imkit ir jūs prigaminkit dzūkiškų, lietuviškų, mūsiškų patiekalų ir kitais metais atidardėkit į mugę. Lauksim.

Ir dar vienas kreipimasis. Labai mugėje trūksta mūsų krašto žmonių. Raginu visus, kas tik sugeba padaryti ką nors gražaus, įdomaus ir autentiško: atvykit į mugę, parodykit ir save, ir savo darbus. Gal kas pažįsta tokių žmonių, nebūtinai mūsųose gyvenančių, gal Lietuvoje – tai paraginkit juos, pakvieskit dalyvauti mugėje.

Kelionė į save

BOŽENA BOBIN

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ 17 nr.

Božena Bobin: Sunkūs gyvenimo išbandymai labai dažnai priverčia iš naujo įvertinti realybę ir savo pasirinkimus. Ieškome būdų atrasti save ir galimybių pradėti viską iš naujo. Kokius būdus Tu pasirinkai?

Birutė Nevulytė: Vienas tokių būdų buvo fizinis iššūkis. Kilus asmeninių sunkumų, pervažiavau dviračiu visą Lenkijos pajūrį (daugiau kaip 400 km). Važiavau su drauge,

bet vis tiek – kelionėje buvau viena, nes juk visus kilometrus turėjau važiuoti pati. Reikia išverti, išbūti tame fiziniame krūvyje. Pasieki tokias savo esybės plotmes, dalis, kurių kasdieniame gyvenime neturi galimybės paliesti. Be to, užplūdus sunkumui, ant dviračio yra labai gera erdvė išsiverkti.

B. B.: Pritariu. Galima tai padaryti ir žygiuojant, būnant miške, gamtoje... Ta erdvė sugeria visus sunkumus.

B. N.: Mums gamtos labai reikia. Bet irgi – pradėti tai suvokti iš tikrųjų tik tada, kai tave kažkas vieną akimirka skaudžiai suspaudžia, kai sunkiai „sumala“ gyvenimas. Ir tada pamatai, jog kažko reikia giliau paieškoti, kad kūnas pavargtų, o protas išsivėdintų.

B. B.: Taip, nes viskas eina per kūną, kad išgyventume tas emocijas ir padarytume vietą kažkam naujam.

B. N.: Aš pati labai anksti pradėjau tuo domėtis. Manau, ir savo pirmas studijas pasirinkau būtent tokias visų pirma dėl to, kad norėjau padėti sau. Mat pati turėjau iššūkių, pvz., valgymo sutrikimų, su kuriais,

jau būdama specialistė, turėjau stoti akistaton ir susidoroti. Tas kelias... na, nėra laimingo, prasmingo gyvenimo be savęs jautimo, be santykio su savimi. Iš tiesų kad tai surastum, gyvenimas dažniausiai turi labai sukrėsti.

B. B.: ...gal tam, kad būtų kontrastai – kad žinotum, kaip yra, kai esi pačiam dugne, ir kaip – kai išsilaisvini. Tada viską pamatai kitomis spalvomis – ryškiau, aiškiau.

B. N.: Ilgai ieškojau būdų, kaip save labiau suprasti. Visą gyvenimą daug dirbau, dėjau pastangas per savo neribotą entuziazmą. Iki laiko, kol pastebėjau, kad kūnas ir psichinė būsena pradeda „streikuoti“.

B. B.: ...nes eikvojai tiesiog savo energiją, dalinai visiems – bet ne sau.

B. N.: Taip, tipiškas, vadovėlinis pavyzdys. Tada prasidėjo įdomus kelias per įvairias praktikas. Manau, kad niekas nevyksta atsitiktinai.

B. B.: Aukštinė taisyklė.

B. N.: Kuo esu vyresnė, tuo su didesniu atvirumu ir lengvumu priimu tai, kas ateina. Ir tiesiog – tai stebiu. Todėl į mano gyvenimą atėjo Rytų išmintis ir ajurveda.

Sugalvojau, kad jeigu noriu Lenkijoje grįžti prie darbo tiesiogiai su žmogumi, turiu baigti dar vieną kryptį. Mėgstu skaityti ir mokytis, turiu savyje smalsumo ir poreikį jį

patenkinti – pažinti save, pasaulį ir žmones. Man patiko Lietuvoje vesti grupėms užsiėmimus, tad nusprendžiau ieškoti galimybių daryti tai toliau. Lankiau mokyklą Varšuvoje (Ośrodek Kształcenia i Pomocy INTRA), kur ruošiami tarpasmeninių įgūdžių treneriai. Ten kažkas užsiminė apie ajurvedą. Susidomėjau ja: pavadinimas iš sanskrito – „ajur“ (gyvenimas) ir „veda“ (žinojimas). Išmintis, gyvuojanti kelis tūkstančius metų. Pamaniau: „Dieve, prakalbėjai! Ženklas!“ Pajutau visa savimi, kad tai yra tas! Ajurveda atsakė į daugybę klausimų. Visų pirma leido suprasti, kaip funkcionuoja kūnas, kaip su juo elgtis; kad esu žemės ir vandens prigimties, todėl man reikia daug judesio; kad jei geri vandenį, tai tik šiltą, valgai šiltus (ne šaltus ar karštus) patiekalus; kad reikia keisti dienos rutiną, judėti tiek fiziškai, tiek psichiškai, nes viskas, ką darome, turi savo prasmę ir reikšmę.

B. B.: Ir dar pridursiu – svarbu, koku būdu tai darome. Tarkim, kaip valgome tą maistą – ne

paskubom, bet ką ir bet kokiais kiekiais, o labai sąmoningai.

B. N.: Pas mokytoją Marią Novak-Šostak (Maria Nowak-Szostak), „Agni Ajurveda“ mokykloje, baigiau kursą konsultantėms – labiau dėl savęs, kad geriau save suprasčiau. Nors tai Rytų mokslas, jis naudingas visiems – ir lenkams, ir lietuviams, ir kitoms tautoms, nes yra tiesiog efektyvus.

B. B.: Šiuo metu yra didelis susidomėjimas Rytų kultūra: Tai Chi, Qigong praktika, Shinerin-Yoku (miško maudynės, be galo populiarios Lietuvoje, populiaramas auga ir Lenkijoje, ir visame pasaulyje), joga, meditacija ir kt.

B. N.: Grįžtam prie ištakų, gyvenimo pamatų.

B. B.: Stebint Lietuvą (taip pat Lenkiją), matosi, jog vis dažniau grįžtama prie senovinės kultūros. Lietuva stipriai susijusi su liaudiškumu, bet dar labiau –

su viduramžiais ar ankstesniu laikotarpiu, kuomet buvęs be galo svarbus ryšys su gamta. Jai buvo skiriama ypatinga pagarba, o žmogus buvo tiesiog su ja susiliejęs nuo pat gimimo iki mirties (ar net pomirtinio gyvenimo). Taigi, mes turime ir savo, tarkim, žolininkystės meną. Bet dažnai norisi pasižiūrėti, kaip pas kitus. Manau, daug panašumų su ajurvedos išmintimi surastum ir Lietuvoje, ir Lenkijoje, tik žmonės nelinkę visko sieti (judėjimas, maitinimasis, santykiai su gamta, mišku, vandeniu).

B. N.: Man tai labai artima, ką sakai, Božena. Šypsauisi, nes būtent dėl to sumaniau tapti gide, vedančia ekskursijas po Lietuvą. Jau anksčiau organizavau „laukines“ išvykas savo draugams į šį kraštą. Važinėjom prie ežerų, nakvojome gamtoje. Ieškojome senovės papročius puoselėjančių vietų, pvz., Šatrijos (Ragany) kalne, kur negesinama ugnis dega jau 30 metų. Tai liudija, kad senoji tradicija vis dar gyva. O kas tai yra? Šiuolaikiniai žmonės to vengia ir bijo, bet tai neturi būti siejama su konkrečiais dalykais, pvz., pagonybe.

B. B.: Na, man šiuo atveju pagonybė yra labai neadekvatus žodis – nes kalbame apie požiūrį į pasaulį, gamtą ir žmogų kaip visumą. Tai yra tiesiog kitoks gyvenimo būdas. Pagonybės termino negatyvumas turbūt siejasi su krikščionybės įvedimu į šias teritorijas. Senovės laikų žmonės, kurie buvo neatsiejami ir stipriai susirišę su gamta, jos dėsniais, patys savęs pagonimis nepasivadino. Etiketė „pagonys“ kelia įtarimą, o iš tiesų šiuolaikinio žmogaus, užspausto technologijų, streso, skubėjimo, vienintelis išsigelbėjimas yra sugrįžimas prie šaltinio – gamtos, su kuria nuo amžių buvo

Iš Birutės Nevilaitės asmeninio albumo

glaudžiai susijęs.

B. N.: Manau, tą sugrįžimą į gamtą, gyvenimą pagal jos dėsnius galima būtų pavadinti senąja tradicija. Tokiu būdu atiduodama pagarba senovės žmonėms ir jų gyvenimo būdai, kuris, kaip bebūtų, atgimsta. Atsimenu, kaip močiutė Magdalena išeidavo laukan, žiūrėdavo, kas vyksta, ir iš to sprendė, ką tą dieną veiks. Gamtos išminties visada mummyse buvo ir vis dar ji pasireiškia.

B. B.: Anais laikais nebuvo galimybės užsirašinėti, paprasti žmonės buvo neraštingi, o vis tiek per visas kartas kažkaip perdavė žinias. O dabar, kai mes su internetu ir technologijomis – mums atrodo, kad viską išmanome geriau... Tačiau ir interneto platybėse vis dažniau minima apie senovės išmintį ir tuo naudojamosi.

Žmonės vis dažniau ieško atsakymų gamtoje.

B. N.: Taip, tai susiję su bendra gyvenimo išmintimi, keičiame įgūdžius, gyvenimo būdą. Bet dažnai iš tikrųjų nesinori keistis, tada ieškoma greitų sprendimų. Grįžtant prie Lietuvos – jaučiu su ja labai gilų ryšį, galbūt dėl to, kad praleidau joje nemažai metų, o namuose augome puoselėdami lietuviškumą, girdėdami, kad Lietuva – tai pažadėtoji žemė. Lietuvos žemė iš tikrųjų yra kitokia nei čia, Lenkijoje. Tai jaučiama. Tie miškai kitokie, jos pulsas kitoks.

B. B.: Grįžkime prie Tavo istorijos. Kaip patį tapai gide?

B. N.: Kadangi jau anksčiau dirbau turizmo srityje, nusprendžiau tapti gide Lietuvoje. Man svarbu ypač lenkams, kuriuos nuvedu

į Lietuvą, parodyti, kokia ji yra visa. Noriu juos sužavėti, parodyti tos žemės grožį, galias tradicijas, pagarbą gamtai. Kartais matau, kaip Lenkijos turistai reaguoja į Lietuvą – tiesa, jau rečiau nei anksčiau, bet jų pagrindinis šūkis vis dar būna: „Wilno jest nasze!“

B. B.: Nes jie nieko kito nematę.

B. N.: Kai išgirstu, suspaudžiu kumštukus ir giliai atsikvepiu. ☺ Suprantu, galima turėti savo nuomonę, bet Lietuva – tai ne tik Vilnius, Aušros Vartai, Rasų kapinės, Šv. Petro ir Povilo bažnyčia...

Grįžtant prie šios profesijos pasirinkimo – kai jau pradėjau dirbti su grupėmis ir važinėti po Europą, kartą įdomiai apie vieną dalyką prasitarė mano mama. Sėdime, valgom pietus ir tarp kotleto bei pomodoro mama sako: „O tu žinai, vaikelai, kad mums dar gyvenant Kampuočiuose, kai buvai mažytė ir ta pieninė dar veikė – tu surinkdavai vaikus ir vesdavai juos per sodėlį, tvartus, per kaimą?“ O aš neatsiminiau. Bet pamaniau – wow! Grįžo. ☺

B. B.: Tai kaip atsitiko, kad iš finansų pasaulio patekai į turizmo sritį?

B. N.: Žinai, aš šito nesugalvojau. Gyvenimas taip atvedė. ☺ Po kiek laiko darbas verslo srityje tapo slegiantis. Nepaisant to, kad man sekėsi gerai, dirbau didelėse užsienio korporacijose su kompiuteriu, pirkimų ir pardavimų sektoriuje (stacionariai Balstogės biure, o po to nuotoliniu būdu Slovakijos įmonėje). Darbas korporacijoje yra toli nuo žmogaus, ir man su mano jautria nervų sistema bei sąmoningumu buvo tiesiog per daug. Vienintelė išeitis, visą laiką dirbant nuotoliniu būdu, buvo tiesiog išeiti iš namų. Sugalvojau... už atlyginimą

Iš Birutės Nevulytės asmeninio albumo

tvarkyti patalpas. Įsidarbinau viename biure. Netrukus toje įmonėje vyko kalėdinis vakarėlis. Nuvykau ir žiūriu – lietuviškas vynas ant stalo! Kolegė sako: „Parvežiau iš ekskursijos, esu gidė.“ Galvoju: „Viešpatie, Tu vėl rodai man ženklą!“ Pasakiau, kad turiu patirties, nes organizavau savo išvykas, noriu keisti gyvenimą, turiu ir verslo patirties... Po to vakarėlio jau kitą dieną įvyko susitikimas, buvau pristatyta turizmo biurams Varšuvoje ir po 2 savaitių įdarbinta.

B. B.: Kaip žinome, atsitiktinumų nebūna.

B. N.: Tiesiog taip turėjo būti – atsidūriau ten, kur man reikėjo patekti. Gyvenime reikia klausyti, ką likimas nori pasakyti, sąmoningai stebėti įvykius, ženklus.

Atsistojusi prieš 50 turistų grupę, suvokiau, kad jau viską žinau, ką reikia žinoti, kad ją vesčiau. Aišku, reikia įgyti žinių apie konkrečias vietas – o čia mano poreikis mokytis patenkinamas 100 procentų, visą laiką mokausi. Jaučiu savo vietą ir galiu be jokios įtampos vadovauti didelėms grupėms. Išsipildė svajonė rodyti Lietuvą. Kai tik peržengiu sieną, jaučiu, kad esu savo vietoje – dalinu turistams viską, ką žinau šitoje šalyje geriausia. Ne didelius miestus, o visų pirma gamtą, jūrą. Mano tikslas – parodyti lenkams Lietuvą iš kitos pusės, vesti nenumintais takais. Tai mano, kaip gidės, tikslas, nes tikrai turime ką parodyti. Norėčiau pristatinti Lietuvą ne remdamasi vien istorija, bet tuo, kas yra dabar. Partitis rodo, kad kiekvienas gidas pateikia istoriją labai subjektyviai. Jei kas nors ką užmiršta, gali sukurti iš naujo ir suformuoti netikrą faktų ar vietų paveikslą. O tu esi atsakingas, nes žmonės vedliu ir tuo, ką jis pasakoja, dažniausiai pasitiki. Todėl nenoriu lįsti į istoriją, nes esame nutolę nuo tikrųjų šaltinių, ji nuolat perrašoma pagal šių laikų realijas, dažnai nughudinta ir perinterpretuota. Tikros tiesos nežinome.

B. B.: Turbūt objektyvios istorijos iš viso nėra, nes dažnai ji

užrašoma su kokiomis nors emocijomis (geromis ar blogomis).

B. N.: Aš linkusi savo darbe vadovautis jausmais, jutimu: čia ir dabar priimti Lietuvą tokią, kokia ji yra šiuo metu. Iš ko semiasi patys gyventojai, kokie papročiai, išmintis, kultūra, paveldas, kodėl būtent tokie pastatai statomi... Visais pojūčiais parodyti Lietuvą.

B. B.: Ar yra dar kas, kuo užsiimi šiame kelyje, kokias matai tolesnes perspektyvas?

B. N.: Pastaruoju metu kartais tenka pavertėjauti. Tai irgi naujovė, nes studijų metais nebuvau įsitikinusi, kad galiu tai daryti. Dabar paaiškėjo, kad tai mano misija – jungti tautas, padėti bendradarbiauti įgyvendinant projektus. Vertėjauju žodžiu, susipažįstu su žmonėmis ir veiklomis. Mano svajonė – išleisti vadovą apie Lietuvą lenkams, kuriame nebus Vilniaus, nes jis turi kitokią energiją nei visa Lietuva. Be to, apie Vilnių vadovų yra begalės.

B. B.: Ir aš pastebėjau, kad geriausiai Lietuvą galima pažinti iš jos pakraščių perspektyvos. Kokie jie gražūs, įdomūs, savotiški, gyvenimas ten plaukia lėtai. Yra laiko pastebėti ir patirti.

B. N.: Ir tada pamatai tikrąją Lietuvą, ne tik sostinę. Norėčiau parodyti realybę, gamtos grožį, kalbos ypatumus. Kartu pakviesti, parodyti ramybę, ryšį su gamta, o tai būtent šitoje šalyje yra. Taigi, pamaniau: „Dar toliau reikia mokytis, Birute“, toliau pažinti ir sužinoti. ☺

B. B.: Be galo dėkinga Tau, Birute, už pasidalijimą su manim ir skaitytojais. Ačiū ir sėkmės!

(Pabaiga)

Kreivėnai tarpukariu

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

JANINA MACUKONIENĖ

Kreivėnų kaimas, besiribojantis su Valinčių, Trakiškių, Punsko kaimų laukais ir Punsko miesteliu, tarpukariu priklausė Andrejavo valsčiui, nors pagal nuotolį jis buvo žymiai arčiau valsčiaus būstinės, tada buvusios Seivuose. Reiktų paminėti, kad lietuvių gyvenamos teritorijos pakraštyje, arčiau Vižainio, buvo ir kitas kaimas tuo pačiu Kreivėnų pavadinimu, kuris, kaip pažymėta leidinyje „Vilniaus golgota“, taip pat priklausė Andrejavo valsčiui. Minėtame leidinyje apie tarpukario laikus rastas tik vienas su šiais Kreivėnais susijęs įrašas. Kuriantis nepriklausomoms Lenkijos ir Lietuvos valstybėms, prie Punsko esančio Kreivėnų kaimo plotas padidėjo, nes siena padalijo Senujų Alksnėnų teritoriją per pusę, ir ta dalis, kuri atiteko Lenkijai, buvo priskirta prie Kreivėnų. Nuo to laiko kaimas užima 608 ha plotą.

Pirmas Kreivėnų, kaip kelių dūmų gyvenvietės pavadinimu *Krzywe Siolo*, paminėjimas randamas Punsko–Seivų girininkijos 1596 m. sąrašuose. Įsteigus Mockavos–Kadariškių seniūniją, šis kaimas tapo jos nuosavybe, tačiau gyventojai nėjo baudžiavos, o mokėjo mokesčius, nes gyveno per toli nuo dvaro. 1784 m. Mockavos dvaro inventoriaus sąrašė gyvenvietę įvardinta lietuvišku Kreivėnų pavadinimu.

B. Kviklio leidinyje „Mūsų Lietuva“ yra informacija apie Kreivėnų laukuose buvusį seniausių laikų akmenį su iškaltais neįskaitomais ženklais, panašiais, pagal dr. J. Basanavičių, į Mažosios Azijos tautų raštaženklus. Šį akmenį vietos gyventojai gerbė ir laikė turinčiu

stebuklingos galios, apie jį buvo kuriamos legendos. Tarpukariu, apie 1935 m., bijodami, kad atsiradęs Lenkijos teritorijoje akmuo nebūtų išniekintas, gretimo Alksnėnų kaimo gyventojai slapčia per sieną jį išgabeno į Lietuvos pusę.

Tarpukaris Kreivėnų gyventojams buvo labai sunkus. Ambicingi lietuviai siekė išlaikyti tautinę savimonę, organizuoti švietėjišką ir kultūrinę veiklą. Kai kaimas atsirado pasienyje ir jame įrengtas KOP saugomas sienos perėjimo postas, ši veikla tapo labai sudėtinga. Tačiau Kreivėnų gyventojai nepasidavė: įkūrė Šv. Kazimiero draugijos skyrių, statė vadinimus, skaitė paskaitas ir bandė ištverti sunkų laikmetį. Daugiausia represijų jie patyrė tarpukario pradžioje ir po 1936-ųjų, kai įvesta itin griežta lenkinimo politika.

Represijos ir KOP kareivių vykdomas smurtas pirmuoju tarpukario laikotarpiu (pagal leidinyje „Vilniaus golgota“ sukauptus duomenis)

- 1921 rugsėjo 1 d. Lenkų žandariai puolė ir apiplėšė Kreivėnų kaimą (šiaurėje nuo Punsko). (p. 127)

- 1926 gegužės 24 d. Kreivėnuose ūkininkui Antanui Moliušiui du lenkų pasienio sargybiniai darė kratą, mušė jį ir jo žmoną, paguldė ant žemės spardė kojomis, šokdami ant pečių ir krūtinės įlaužė kelis šonkaulius, juodu ir jų svečius surišo geležiniais retežiais ir nuvarė į Burokų sargybą, iš kur atleido A. Moliušį su žmona, Vincą ir Antaną Makauskus ir Joną Staselį, o Antaną Tumelį ir Vincą Grimalauską nuvarė į Suvalkus. (p. 383)

- 1926 birželio 30 d. Suvalkų lenkų apygardos teisme pasibaigė tarnavusių Lietuvos kariuomenėje Seinų ir Punsko apylinkių 31 lietuvių byla, prasidėjusi birželio 7 d. Nuteista: [tarp kitų] Andrejavo valsč. Kreivėnų k. A. Pajaujis 3 mėnesiams. [...] Viso 25 asmenys nubausti 124 mėnesiams. (p. 387)

- 1927 rugsėjo 23. Į Punską iš vakaro atvykusi lenkų kariuomenė ir policija iš kelių valsčių suėmė 13 lietuvių: Vaitakiemio sodž. Kazį Mielkų, Juozą Vaznelį, Juozą Kereišį, Juozą Kraužlį, Petrą Valinčių ir Ant. Kuosą, Agurkių sodž. Daminyką Kuosą, Valinčių sodž. Jurgį Savicką, Raistinių sodž. Joną Peičių, Graužinių sodž. Jurgį Jurkiūną, Kreivėnų sodž. Petrą Uzdilą ir Kostą Sakavičių, Alksnėnų sodž. Jurgį Grimalauską. Po pirmo tardymo Ant. Kuosa, P. Uzdila, K. Sakavičius ir J. Grimalauskas tą pačią dieną paleisti (susitarus Lietuvos ir Lenkų Raudoniesiems Kryžiams; matyt lenkai juos suėmė atleidžiamųjų skaičiui padauginti), o 9 nuvaryti rugsėjo mėn. 24 į Suvalkus. K. Mielkus buvo varomas vienas. Trys – J. Vaznelis, J. Kereišis ir J. Savickas 1927 vasario mėn. buvo paleisti iš Gardino kalėjimo kaip amnestuoti, o dabar vėl suimti. (p. 486–487)

- 1929 balandžio 25 d. Du pasienio kareiviai terorizavo ūkininką J. Mišukaitį, išgąsdino jo sergancią žmoną. (p. 715)

ŠV. KAZIMIERO DRAUGIJOS KREIVĖNŲ SKYRIAUS VEIKLA

Turbūt dėl anksčiau paminėtų įvykių Šv. Kazimiero draugijos skyrius Kreivėnuose įsikūrė gerokai vėliau negu kituose mūsų krašto kaimuose,

Kreivėnų skyriaus kazimieriečiai artistai. Viduryje sėdi veiklus pirmininkas A. Sakavičius. 1935 m. žiema

bet vis dėlto įsikūrė, kai tuo tarpu kituose pasienio kaimuose to padaryti iš viso nepavyko. Pirmaisiais metais veikė 34 nariai (pagal P. Vitkausko „Lietuvių draugijų veiklą Punske ir Seinų krašte“), kurie po kelių mėnesių nuo skyriaus įkūrimo jau suorganizavo viešąjį vakarą:

„- 1931 balandžio 26 d. įvyko Šv. Kazimiero draugijos Kreivėnų skyriaus steigiamasis susirinkimas. Išrinkta valdyba: pirmininkas Juozas Uzdila, sekretorius Jurgis Grimalauskas, išdininkas Petras Uzdila, narės be ypatingų pareigų – Julė ir Veronika Uzdilaitės (p. 1006).

- 1931 liepos 12 d. Neseniai įsikūręs Šv. Kazimiero draugijos skyrius surengė viešą vakarą. Vaidinta R. Mackonio 5 veiksmų drama iš baudžiavos laikų „Sulaukė“, dainavo vietos jaunimo choras (p. 1049).“

Kitų metų pradžioje jau pasikeitęs skyriaus pirmininkas suorganizavo Vasario 16-osios minėjimą su paskaita ir menine dalimi, o gegužę veikėjams pavyko suruošti viešąjį vakarą su turtinga programa:

„- 1932 vasario 16 d. Šv. Kazimiero draugijos skyriaus pirmininko B. Makauskos pastangomis paminėta Vasario 16-oji. Išklaudyta paskaita, meninėje dalyje sakoti monologai, deklamuoti eilėraščiai, sugiedotas

Tautos himnas (p. 1156).

- 1932 gegužės 1 d. Šv. Kazimiero draugijos skyriaus rūpesčiu įvyko lietuviškas vakaras. Vaidinta J. Židanavičiaus 3 veiksmų komedija „Moterims neišsimeluoti“, pasakoti 2 monologai, deklamuotos patriotinės eilės, sugiedotas Tautos himnas (p. 1192).“

Kitus tų metų veiklos planus įgyvendinti, deja, jau buvo sutrukdyta:

„- 1932 rugsėjo 4 d. Šv. Kazimiero draugijos skyrius norėjo Kreivėnuose surengti viešą vakarą. Ruošėsi vaidinti J. Židanavičiaus tragikomediją „Gudrus apgavikas“. Kai Suvalkų apskrities viršininko įstaigoje buvo paprašyta tam vakarui leidimo, pareigūnas pareiškė vaidinti neleidžias, nes, esą, vaidinime užgaunama bažnyčia. Tos komedijos autorius buvo kunigas, o dėl jos tinkamumo vaidinti atsiklausta Punske klebono Juozapo Švedo (p. 1255).

- 1932 gruodžio 26 d. Šv. Kazimiero draugijos skyrius per ataskaitinį susirinkimą Kreivėnuose norėjo pagerbti poetą Maironį ir kunigaikštį Kęstutį. Apie juos buvo paruoštos 2 paskaitos, pasiruošta deklamuoti Maironio poeziją. Paprašius Suvalkų apskrities viršininko įstaigoje leidimo, pareikalauta prie paskaitų pridėti vertimus į lenkų kalbą ir

sumokėti 10 zl žyminio mokesčio, jeigu būtų deklamuojami eilėraščiai. Minėjimo teko atsisakyti. Todėl galėjo įvykti tik skyriaus susirinkimas. Išrinkta valdyba: B. Agurkienė, Motiejus Agurkis (pirm.), S. Genseris, A. Makauskas, E. Sinkevičiūtė ir P. Uzdila (p. 1298–1299).“

Tuo metu žyminis mokestis (10 zl) kaimo žmonėms buvo tikrai didelis. Be to, Maironio eilių ir paskaitų vertimas tai sudėtingas darbas, kurį atlikus vis tiek leidimo galėję neduoti, nes patriotinis tekstas lenkų valdžiai būtų netikęs. Dėl to meno programos gruodžio 26 d. buvo atsisakyta. Kitais metais Kreivėnų skyriaus paruošto vaidinimo neleido vaidinti apskrities viršininkas, o valsčiaus viršaitis grasino uždarysias Šv. Kazimiero draugijos skyrių už tai, kad šis nenorėjo pirkti valstybės paskolos obligacijų: „1933 rugsėjo 30 d. Šv. Kazimiero draugijos skyrius rugsėį ruošėsi vaidinti Juozo Kanopkos komediją „Bekraštis“. Vakaras neįvyko, nes Suvalkų apskrities viršininko įstaiga tos pjesės neleido vaidinti. Valsčiaus viršaitis už tai, kad skyrius nesutiko pirkti valstybės paskolos obligacijų, grasino uždarysias Šv. Kazimiero draugijos Kreivėnų skyrių“ (p. 1455).

Po nesėkmingų 1933-ųjų, kitų metų pradžioje, buvo išrinkta nauja valdyba. 1934 m. pavyko suorganizuoti keletą renginių: pastatyti net du spektaklius, pajvairinti meno programas eilėmis ir Punske choro atliekamomis dainomis, pasodinti Vytauto Didžiojo garbei ąžuoliuką, suruošti susitikimą su draugijos instruktoriumi, kurio metu netgi suplanuota steigti sporto kuopelę:

„- 1934 vasario 18 d. įvyko Šv. Kazimiero draugijos skyriaus ataskaitinis susirinkimas. Išrinkta nauja valdyba: pirm. Adolfas Sakavičius, išd. Petras Venslauskas, sekr. Petras Uzdila, vicep. Jurgis Genserauskas ir dar narys be ypatingų pareigų (p. 1557).

- 1934 gegužės 5 d. Šv. Kazimiero draugijos skyriaus scenos mėgėjai vaidino A. Vėgėlės dramą „Katriutė“, padeklamuota eilių, parodytas gyvasis paveikslas „Lietuvai prisikeliant“. Tą dieną minėtos draugijos skyrius Kreivėnų sodžiuje, ties kelių sankryža, Vytauto Didžiojo garbei pasodino ąžuoliuką (p. 1606).

- 1934 liepos 15 d. Šv. Kazimiero draugijos skyriaus saviveiklininkai Kreivėnuose vaidino G. Landsbergio-Žemkalnio 4 veiksmų dramą „Genovaitė“. Scena buvo papuošta namininiais audiniais. Dainavo Punsko choras, sugiedotas Tautos himnas (p. 1662).

- 1934 liepos 16 d. Šv. Kazimiero draugijos skyriuje lankėsi tos draugijos instruktorius Kazimieras Umbražiūnas. Skyriaus darbas vertinamas „visai gerai“. Pažymėjo, kad skyriaus valdyba nutarė steigti sporto kuopelę. Skyriaus organizuotai veiklai ypač trukdė pasienio kareiviai (p. 1663).“

Ne viskas visgi ir tais metais pavyko. Vėlinių dieną policija neleido tinkamai pagerbti Punsko parapijos kapinėse palaidotų nusipelnusių lietuvių kunigų: „1934 lapkričio 2 d. Šv. Kazimiero draugijos skyrius Vėlinių dieną sumanė pagerbti prieš 21 metus mirusį Punsko kleboną, mūrinės tos parapijos bažnyčios statytoją, aušrininką kun. Simoną Narkevičių. Po pamaldų bažnyčioje vainikas buvo nuneštas į kapinių koplyčią, kurioje palaidotas kun. Simonas Norkus. Vainikas padėtas prie altoriaus. Skyriaus pirmininkas Adolfas Sakavičius norėjo paaiškinti, kad vainikas dedamas žymiam kunigui pagerbti. Tuo metu priėjo Punsko policijos nuovados viršininkas ir sulaukė A. Sakavičių, nes koplyčioje galys kalbėti tik kunigas. Žmonės sukalbėjo poteries ir pradėjo giedoti „Angelas Dievo“, tačiau policininkas giedojimą nutraukė. A. Sakavičius buvo nuvarytas į policijos nuovadą ir jam surašytas

protokolas“ (p. 1737).

1935-ieji Šv. Kazimiero draugijos Kreivėnų skyriui jau nebuvo sėkmingi. Metų pradžioje neleista suvaidinti planuojamo vaidinimo. (Vaidintojams leista pasirodyti, bet tik po metų.) Iš skyriaus valdybos nario atimtas leidimas klausytis radijo. Visgi pasisėkė švietėjiška veikla. Kovo mėnesį metinio susirinkimo metu išklaudyta paskaitos apie degtinės žalą, o metų pabaigoje apie spaudos reikšmę, tautiškumą ir Motiejų Valančių. Šiais metais vykę net du rinkiminiai-ataskaitiniai susirinkimai:

„- 1935 vasario 17 dieną Šv. Kazimiero draugijos skyriaus Kreivėnuose norėta surengti viešą vakarą su vaidinimu, tačiau negauta leidimo. Vakarai taip pat neleisti Šlynakiemyje ir Vaičiuliškėje (p. 1860).

- 1935 kovo 10 d. įvyko Šv. Kazimiero draugijos skyriaus metinis susirinkimas. Ta proga agronomas Jonas Pajaujis perskaitė paskaitą apie degtinės žalą. Išrinkta nauja valdyba: pirm. Antanas Moliušis, vicep. Vladas Makauskas, knyg. Adolfas Sakavičius, sekr. Petras Uzdila, išd. Petras Venslauskas (p. 1884).

- 1935 kovo 18 d. iš Kreivėnų kaimo gyventojų Petro Uzdilos buvo atimta leidimas klausytis radijo. P. Uzdila turėjo detektorinį radijo aparatėlį (p. 1891).

- 1935 gruodžio 31 d. įvyko Šv. Kazimiero draugijos skyriaus narių metinis susirinkimas. Perskaitytos net 3 paskaitos: apie spaudos reikšmę, tautiškumą ir apie vyskupą Motiejų Valančių. Išrinkta nauja valdyba, kurios pirm. Adolfas Sakavičius. Prie skyriaus nuo 1934 m. veikė ir Jaunųjų ūkininkų kuopelė, kuriai vadovavo J. Gavėnas (p. 2077).“

1936 m. – tai lietuvių draugijų uždarymo ir sustiprėjusių represijų metas. Kreivėnams dar pavyko metų pradžioje išsireikalauti leidimą seniai paruoštam spektakliui, tačiau po jo taip pat neapsiėjo be pareigū-

nų agresyvių veiksmų. Liepos mėnesį Šv. Kazimiero draugijos Kreivėnų skyriaus veikla sustabdyta. Toks pats likimas ištiko ir kitus skyrius. Nors bandyta siųsti apeliacinius skundus, draugijų uždarymo nepavyko išvengti:

„- 1936 vasario 22, 23 d. Šv. Kazimiero draugijos skyrius norėjo vasario 16 d. Kreivėnuose surengti vakarą su vaidinimu, tačiau leidimo negavo. Pagaliau prašomą J. Šliuvinškio 3 veiksmų kaimo gyvenimo vaizdelį „Jocio marti“ leista vaidinti vasario 22 d. Pasienio kariuomenės ruožo vadas nurodė vakarą baigti iki 20 val. Vakaro meninei daliai pasibaigus, atvykę pasienio kareiviai įsakė visiems išsiskirstyti. Keli jaunuoliai iš kitų kaimų užėjo pas Uzdilą sušilti. Netrukus į tą sodybą atėjo pasienio kariškis su eiliniu kareiviu ir suėmė šiuos asmenis: Alfonsą ir Joną Čiurlionius iš Klevų, Joną Barvinską, Albiną Krakauską ir Vincą Valinčių iš Valinčių, Bolių Balevičių iš Vilkapėdžių. Suimtieji nuvaryti į Kreivėnų pasienio sargybos punktą. Varant minėti jaunuoliai buvo daužomi kumščiais ir šautuvų buožėmis. Šaltoje sarginėje suimtieji išlaikyti visą naktį. Kitą dieną visi ištardyti ir paleisti. 23 d. pas Kreivėnų kaimo gyventoją Vincą Praleiką buvo atėję du kaimynai. 18 val. į to gyventojų namus užėjo pasienio kariuomenės kariškis. Jis suėmė šeimininką V. Praleiką, taip pat svečius Joną Ivošką ir Petrą Staselį. Suimtuosius varė į pasienio sargybos punktą. Einant dar suėmė ir savo kieme stovėjusį Jurgį Gonserančiką. Varydamas suimtuosius, kariškis juos mušė, spardė kojomis ir visaip tyčiojosi. Reikalavo bėgti, eiti keturpėsčia, mušė revolveriu. Kai pagal reikalavimą J. Ivoška pradėjo bėgti, kariškis ėmė šaudyti. Atsivaręs į pasienio punktą kariškis raštinėje dar labiau sulaukytuosius mušė. Vėliau sumuštuosius paleido (p. 2125–2126).

- 1936 liepos 8 d. apskrities viršininkas birželio 20 d. raštais sustabdė Andrejavo valsčiuje veikusių Šv. Kazimiero draugijos Kreivėnų ir Vaičiuliškės skyrių veiklą (p. 2238).

- 1936 rugsėjo 3 dienos naktį piktadariai sunaikino Kreivėnuose, dviejų kelių sankryžoje, 1934 m. pasodintą ąžuoliuką. Tas ąžuoliukas Vytauto Didžiojo garbei Šv. Kazimiero draugijos skyriaus rūpesčiu buvo pasodintas 1934 m. pavasarį ir aptvertas nudažyta tvorele (p. 2262).

- 1936 rugsėjo 19 d. Dėl Suvalkų apskrities viršininko uždarytų Šv. Kazimiero draugijos Aradnykų, Burbiškių, Kampuočių, Kreivėnų, Ožkinių, Paliūnų, Punsko, Šlynakiemio, Vaičiuliškės, Vaitakiemio, Valinčių ir Žagarių skyrių Draugijos valdyba pasiskundė Balstogės vaivada. Iš tos įstaigos Draugija gavo rugsėjo 19 d. pasirašytą raštą, kuriame reikalaujama dėl apeliacijos už kiekvieną skyrių sumokėti po 5 zlotus žyminio mokesčio (iš viso 60 zl). Pareikšta, kad per 14 dienų nesumokėjus reikalaujamo žyminio mokesčio, tai bus išreikalauta per iždinę su bauda už vėlavimą. Valdyba atsakė, kad Šv. Kazimiero draugija yra kultūrinė labdaros organizacija ir, vadovaujantis įstatymais, žyminio mokesčio mokėti neprivalėjo. Tokio mokesčio Draugijai ir jos skyriams per visą dešimtmetį mokėti nereikėjo (p. 2273).“

Kai Šv. Kazimiero draugijos skyrius buvo uždarytas, Kreivėnų kaimo saviveiklininkai bandė veikti kaip Jaunųjų ūkininkų būrelis, kuris anksčiau buvo įkurtas. Šio būrelio susirinkimui prašė pasienio posto kareivių leidimo, tačiau viskas baigėsi nesėkme: „1936 gruodžio 8 d. Kreivėnų sodžiaus jaunieji ūkininkai tą dieną buvo sukvietę susirinkimą. Tikėjosi iš pasienio kariuomenės posto gauti jam leidimą. Deja, kariuomenės pasienio punkto valdžia pareikalavo susirinkimui apskrities viršininko leidimo. Organizatoriai

ne visiems spėjo pranešti, kad susirinkimas neleidžiamas. Todėl kai kurie jaunuoliai į numatytą susirinkimą atėjo. Atvykę pasienio kareiviai areštavo namo savininką J. Matulevičių, taip pat atėjusius jaunuolius: V. Vyganauską, V. Mačiulską, Z. Kalesinską, J. Borgsą, K. Janulevičių, M. Valinčių, Z. Štatą, O. Gležiūtę, Z. Katauskaite, B. Katauskaite ir J. Slavikaite. Kareiviai merginas nuvedė už 2 km ir paleido. Vaikinus iškrėtė ir nuvarė į Kreivėnų pasienio punktą. Ten 4 jauniausius netrukus paleido. J. Matulevičių, V. Vyganauską, V. Mačiulską ir Z. Kalesinską išlaikė keletą valandų. Pagaliau dar kartą iškrėtė, surašė protokolus ir paleido“ (p. 2329).

EKONOMINIAI IR BUITINIAI PASIENIO GYVENTOJŲ SUNKUMAI

Kreivėnų padėtis tarpukariu buvo ypatingai sunki dėl to, kad čia galiojo įvairūs pasienio suvaržymai ir kad šiame kaime esančiame pasienio poste nuolat budėjo KOP kareiviai. Jie sekė gyventojus ir surasdavo įvairių būdų, kaip apsunkinti žmonių gyvenimą. Per šiame kaime esančią sienos perėją turėdavo keliauti ir gretimų kaimų ūkininkai, kurių dirbama žemė buvo likusi Lietuvos pusėje: „1937 liepos 2 d. [...] Giluišių kaimo ūkininkams, kurie už linijos turi žemės, buvo pranešta, kad gaus leidimą dirbti savo žemę kitoje pusėje paskutinį kartą. Iki kitų metų jie savo žemes anapus administracinės linijos turės parduoti, sukeisti, ar kaip kitaip padaryti, kad kitais metais jiems jau neberekėtų ten vaikščioti. Skundėsi ir leidimus turintys ūkininkai, nes jie per liniją į kitą pusę praleidžiami ne ties jų laukais, bet per perėjimo punktus. Kai kurie iki punkto turi pasukti 4-5 km. Pavyzdžiui, Giluišių kaimo ūkininkas Pajaujis praleidžiamas per liniją net Kreivėnų kaime, iki kur tiesaus kelio į jo laukus visai nebuvo“ (p. 2482).

Pasitaikydavo atvejų, kai pasienio kareivių veiksmai vietinių gyventojų atžvilgiu buvę itin žiaurūs ir niekuo nepagrįsti: „1938 gegužės 2 d. Alksnėnų kaimo gyventojui J. Makauskui, grįžtančiam iš Punsko per Kreivėnų kaimą, susirgo arklys. Nenorėdamas turėti nemalonumą, J. Makauskas nuėjo į pasienio būstinę prašyti leidimo pasikviesti žmonių arkliai gelbėti. Būstinės viršininkas įsakė kitiems kariškiams iš patalpų išeiti, o pats ėmė J. Makauską žiauriai mušti. Paskui atidavė kareiviams ir įsakė „geriau mušti“. Kareiviai jį mušė ir kankino 3 valandas“ (p. 2658).

Daug nepatogumų gyventojams sukeldavo įvairūs reikalavimai, varžantys žmonių kasdienio gyvenimo laisvę: „1938 gruodžio 23 d. Visas Andrejavo valsčius [kuriam priklausė ir Kreivėnų kaimas] buvo pasienio juostoje, kur veikė įvairūs suvaržymai. Prieš pat Kalėdas gauti pranešimai, kad už langų neuždengimą, kai pirkiose degė lempos, už šunų laikymą ir kitus dalykus nubausti po 1 zlotą baudos arba 1 diena arešto šie asmenys: [...] Kreivėnų k. P. Gavėnas, A. Moliušis, A. Makauskas, J. Staselis, K. Moliušis ir J. Moliušis. 1937 m. pabaigoje šio valsčiaus gyventojai buvo nusiuntę savo atstovus pas Ministrą pirmininką ir vidaus reikalų ministrą su raštišku prašymu panaikinti Andrejavo valsčiuje bent dalį pasienio suvaržymų“ (p. 2818).

KREIVĖNŲ GYVENTOJŲ PROBLEMOS DĖL SPAUDOS IR MOKYKLŲ

Tarpukariu buvo draudžiama turėti Lietuvoje spausdintus leidinius, o dažnai ir tuos, kurie buvo leisti Vilniaus krašte, tačiau dėl tam tikrų priežasčių vėliau konfiskuoti. Taikyta griežta cenzūra, bet pareigūnai, darydami kratas pas privačius žmones arba skyrių bibliotekėlėse, kartais paimdavo kai kuriuos leidinius ir savo nuožiūra, be jokio pagrindo: „1937 kovo 5 d. Vilniuje buvo konfiskuotas

Paminklas knygnešiui Povilui Matulevičiui Kreivėnuose

„Vilniaus rytojas“ 22 nr., už korespondencijas iš Punsco ir Kreivėnų ir už Vinco Kadziausko laišką. Teismas konfiskavimą patvirtino. Laikraščio atsakingasis redaktorius Julius Navikas patrauktas baudžiamojon atsakomybėn [...] nubaudė 1 mėnesio arešto ir dar sumokėti 600 zlotų baudą“ (p. 2393).

Kreivėnų kaimo vaikai lankė netoliese esančią Punsco valdinę mokyklą. Pagal oficialius Lenkijos įstatymus tautinių mažumų vaikai turėjo teisę mokytis gimtąja kalba, užtat Kreivėnų mokinių tėvai bandė iš valdžios išreikalauti šio įstatymo vykdymą: „1939 vasario 2 d. Kreivėnų sodžiaus žmonės susirūpino, kad Punsco valdinėje mokykloje būtų dėstoma ir lietuvių kalba. Gyventojai surašė prašymus (deklaracijas) įvesti Punsco valdinėje mokykloje

(p. 2852).

Kreivėnuose esančios pasienio užkardos pareigūnai uoliai „rūpinosi“, kad visose mokyklose būtų mokoma tik lenkiškai, taip pat Vaičiuliškės kaime, kur keletą metų pavyko išlaikyti lietuvišką mokyklą: „1939 vasario 15 d. Vasarį pas Juozą Jankauską, gyvenantį Trumpalio kaime, atvyko pasienio Kreivėnų užkardos viršininkas ir klausinėjo, kodėl jo vaikai iš Vaičiuliškės mokyklos mokytojos neima skaityti lenkiškos spaudos“ (p. 2864).

Kreivėnai tarpukariu ypatingai pasižymėjo drąsa ir ryžtu ginant savo tautos teises. Nors nuo pasienio sargybos sunkiai nukentėjo visi gyventojai, juolab lietuviybės puoselėtojai, kaimui pavyko įkurti Šv. Kazimiero draugijos skyrių. Jo valdyba dažnai keitėsi ir ruošė įvairius renginius:

lietuvių kalbos pamokas. Gavus iš Andrejavo valsčiaus viršaičio A. Jurkūno pasirašytą deklaracijų parašų patvirtinimus, jas pasiuntė Suvalkų apskrities švietimo inspektoriumi. Vasario 2 d. buvo gautas inspektoriaus atsakymas, kad prašomui reikalu 1924 m. liepos 31 d. išleistas įstatymas Suvalkų apskrityje negalioja“

scenoje pavyko parodyti net penkis vaidinimus (vieno paruošto neleista suvaidinti), po kurių dar buvo deklamuojamos eilės, rodomi „gyvieji paveikslai“, dainuojama. Suruoštos paskaitos apie tautos didvyrius, pagerbti per Vėlines nusipelnę kunigai, pasodintas Vytautui Didžiajam ažuoliukas.

APIE KREIVĖNUS, ESANČIUS NETOLI VIZAINIO

Į leidinį „Vilniaus golgota“ pateko vienas įrašas, kurio negalima priskirti netoliese Punsco esantiems Kreivėnams, nors įrašyta, kad tai kaimas, priklausantis taip pat Andrejavo valsčiui (gal tada šiam valsčiui priklausė?). Iš įrašo turinio matosi, jog tai gerokai sulenkėjusi vietovė, esanti netoli Rūdelės, o minima Dzermeikos pavardė aiškiai byloja, kad čia kiti Kreivėnai. Šiame kaime savarankiškos lietuviškos veiklos, matyt, jau nebuvo, tačiau organizuotas lietuviškas renginys, pasikvietus Vaičiuliškės meno kolektyvą: „1934 lapkričio 25 d. Šv. Kazimiero draugijos Vaičiuliškės skyrius Kreivėnuose ruošėsi vaidinti K. Alytos 3 veiksmų komediją „Karolio teta“. Suvalkų apskrities viršininko leidimas buvo gautas. Igno Dzermeikos namuose buvo įrengta scena, supirkta, kas reikalinga vaidinimui. Atvažiavo visi Vaičiuliškės vaidintojai. Apie 16 val. iš Rutkos atvykęs policininkas pasakė, kad Suvalkų viršininkas neleids vaidinti, ir liepė kuo greičiau išsiskirstyti. Paaiškino, kad vakarą galima surengti Vaičiuliškėje, o ne Kreivėnuose. Prieš išvažiuodami vaidintojai ėmė dainuoti lietuviškai, bet policininkas uždraudė ir liepė dainuoti lenkiškai. Kalbantis gyventojams su vietos gyventojais lietuviškai, policininkas uždraudė, pareikalavo kalbėtis lenkiškai. Kreivėnų kaimo jaunimui trūko tautinio sąmoningumo“ (p. 1752).

Rudens herojus – moliūgas

RASA ŽUKAUSKIENĖ

Tęsinys.

Pradžia š. m. „Aušros“ 17 nr.

POPULIARIAUSIOS MOLIŪGŲ RŪŠYS

Moliūgai itin vertinami dėl savo įvairovės. Skirtingos veislės pasižymi nevienodu minkštumu, skoniu, žievės storiu ir kulinariu pritaikymu. Kiekviena jų turi savų privalumų ir puikiai tinka skirtingiems patiekalams.

Dažniausiai auginamos ir vartojamos šios moliūgų rūšys:

- Hokkaido – viena populiariausių veislių. Minkštimas pasižymi maloniu riešutiniu skoniu.

- Calabaza – įvairių rūšių moliūgų grupė, kurių minkštimas švelnus, lengvai salstelėjantis.

- Sweet Dumpling – paprastojo moliūgo veislė, išsiskirianti labai švelniu minkštumu.

- Spagetinis moliūgas – išvirtas ar iškeptas minkštimas suyra į ilgus pluoštus, primenančius spagečius.

- Kamo Kamo (Kumi Kumi) – turi švelniai riešutinio skonio minkštimą, o jo žievė tamsiai žalia.

- Paprastasis moliūgas (Cucurbita pepo) – tai labiausiai paplitusi moliūgų rūšis, turinti daugybę veislių.

Prie populiariausių paprastojo moliūgo veislių priskiriami: agurotis, patisonas, spagetinis moliūgas, Tom Fox (klasikinis oranžinis Helovino moliūgas su žaliu koteliu), Pâtisson Blanc (baltos spalvos plokščios formos moliūgas), Baby Bear (mažas dekoratyvinis moliūgas, dažnai auginamas soduose ir balkonuose).

Paprastasis moliūgas puikiai tinka sriuboms, trintoms sriuboms, padažams, konservams, makaronų patiekalams, koldūnų ir virtinių įdarams.

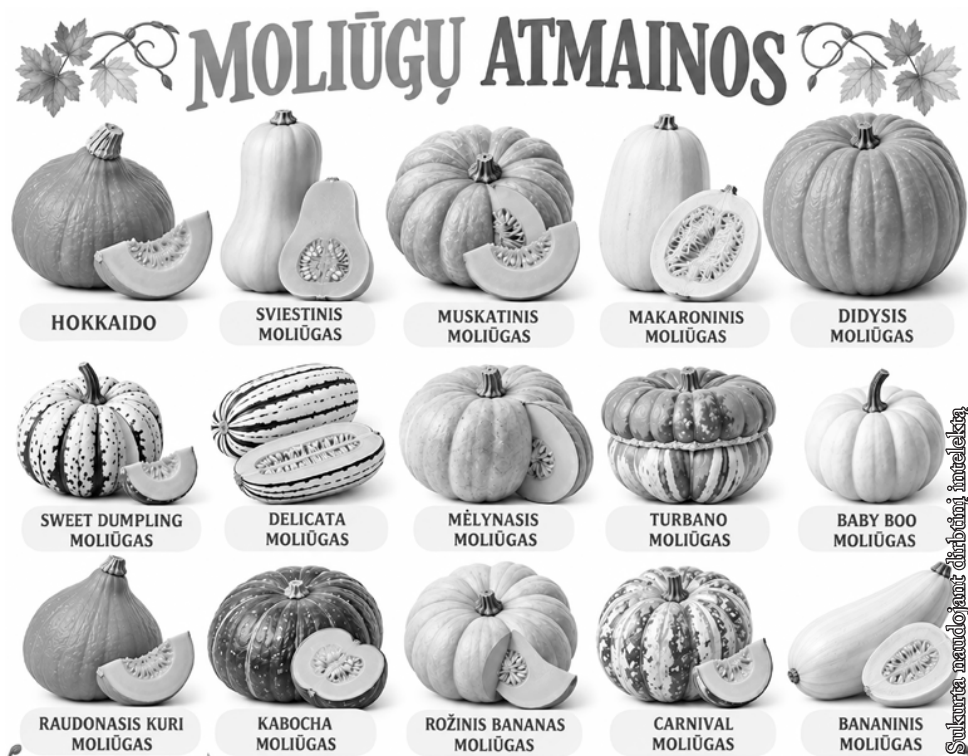
Kadangi jis nėra labai saldus, desertams vartojamas rečiau.

Japoniškas Hokkaido moliūgas – viena universalusių veislių. Nors jis nėra toks didelis kaip paprastasis moliūgas, virtuvėje vertinamas ypač dėl savo savybių. Turi labai ploną žievę, kurios nereikia lupti. Prieš gaminant pakanka gerai nuplauti ir nušveisti. Tinka tiek saldiems, tiek pikantiškiems patiekalams. Galima jį kepti orkaitėje, virti garuose, gaminti sūrio pyragus, kepti pyragus, ruošti desertus, kepti duoną arba apkepų, pakeisti juo bulvių košę, gaminti makaronų patiekalus, virtinius, sriubas, trintas sriubas, padažus.

Provanso moliūgas (Muscat de Provence) – tai populiariausia muskatinio moliūgo veislė. Puikiai tinka sriuboms, trintoms sriuboms, blyneliams, itališkiems virtinukams (gnocchi), virtiniams, tyrelei, uogienėms, džemams.

Kamo Kamo (Kumi Kumi) spalvinga moliūgų veislė kilusi iš Naujosios Zelandijos. Jai būdinga kieta žievė, tamsiai žalia arba oranžinė spalva, dekoratyvios juostos, švelniai riešutinis minkštimo skonis. Puikiai tinka įdaryti, kepti orkaitėje, saldiems ir pikantiškiems patiekalams.

Valgomasis baltasis moliūgas Lumina – tai baltųjų moliūgų veislė, populiari mūsų teritorijoje. Įdomu, kad baltasis moliūgas taip pat priklauso paprastojo moliūgo veislėms. Dažniausiai jis siejamas su namų dekoracijomis, tačiau yra taip pat valgomas ir labai skanus. Populiariausia baltojo moliūgo veislė. Ji pasižymi iki 10 kg svorio vaisiais, stora balta žieve, karoteno turtingu minkštumu, subtiliu vaisiniu skoniu. Puikiai tinka

Sukurtas naudojant dirbūnų intelektą

konservams, pyragams, desertams.

Baby Boo – labai mažas baltasis moliūgas. Dažniausiai naudojamas kaip dekoracija, tačiau yra ir valgomas. Jo minkštumas kreminis, labai švelnaus skonio.

Cotton Candy – šios veislės minkštumas kreminės konsistencijos, švelnaus skonio. Puikiai tinka kepinimui ir virimui.

Valenciano veislei būdinga sniego baltumo žievė, suplota forma, grūdėtos tekstūros minkštumas, maloniai salstelėjantis skonis.

Casper moliūgas išsiskiria muskatinio moliūgo konsistencija, kaštonus primenančiu skoniu.

Sviestinis moliūgas (Butternut) savo forma primena didelę kriaušę. Jam būdinga šviesi žievė, nedidelė sėklų kamera, saldus, lengvai riešutinis minkštumas.

Išvirto ar iškepto spagetinio moliūgo minkštumas suskyla į ilgus siūlus, primenančius spagečius. Tai puiki alternatyva makaronams.

Paprastasis arba didysis moliūgas puikiai tinka Helovino žibintams, sultims, džemams.

Muskatinis (Provanso) moliūgas yra didelis, šiek tiek suplotos formos, ryškiai briaunotas. Minkštumas labai

aromatingas, sultingas, švelniai saldus.

KAIP LAIKYTI MOLIŪGĄ, KAD JIS KUO ILGIAU IŠLIKTŲ ŠVIEŽIAS?

Kad moliūgas kuo ilgiau išlaikytų savo skonį ir maistinę vertę, jį reikėtų laikyti vėsioje, sausoje ir gerai vėdinamoje vietoje. Tam geriausiai tinka rūsys arba sandėliukas. Prieš laikymą moliūgo nereikėtų plauti, nes nepažeista žievė yra natūrali apsauga nuo gedimo. O kaip atpažinti sugedusį moliūgą? Kad jis nebetinkamas vartoti, rodo suminkštėjusi žievė, nemalonius kvapas, drėgnos dėmės, tamsios spalvos pakitimai. Sugedusį moliūgą reikėtų išmesti, net jei atrodo, kad pažeista tik jo dalis.

Moliūgas – tai tikras rudens karalius. Jis vertinamas ne tik dėl savo gydomųjų savybių, bet ir dėl puikaus skonio. Jo ryški spalva primena saulę, o švelnus salstelėjantis skonis leidžia paruošti daugybę įvairių patiekalų: gardžių sriubų ir sočių troškinių, desertų, kepinų ar net užkandžių. Moliūgų žiedai taip pat valgomi. Italų virtuvėje jie dažnai apkepami tešloje, įdaromi rikotos sūriu.

Nesvarbu, ar moliūgas auginate

savo darže, perkate turguje, ar renkatės jau paruoštą tyrę, verta juos įtraukti į savo mitybą ne tik rudeni, bet ir visus metus. Moliūgas ne tik pajvairina kasdienį meniu, bet ir suteikia patiekalams spalvos bei ypatingo rudeniško skonio. Jo sėklose slypi taip pat nemažai vertingų maistinių medžiagų, todėl neišmeskite jų. Paskrudintos jos gali tapti puikiu priedu salotoms, sriuboms ar užkandžiams.

Raginu eksperimentuoti, ragauti ir atrasti, kiek daug skirtingų skonių gali turėti moliūgas. O kad idėjų nepritrūktų, parinkau kelis receptus, kuriuos verta išbandyti savo virtuvėje. Galbūt vienas iš jų taps Jūsų šeimos rudens favoritu.

Moliūgas gali būti ne tik gardus ingredientas virtuvėje. Jis puikiai tinka ir namams bei aplinkai papuošti. Įvairių spalvų ir formų moliūgai suteikia namams jaukumo, šilumos ir tikro rudeniško žavesio. Papuoškite jais stalą, terasą, balkoną ar namų kiemą. Tegul ryškiaspalviai rudens akcentai džiugina akis ir kuria jaukią nuotaiką visą šį metų laiką.

Skanaus ir jaukių rudens akimirkų virtuvėje!

ŠILDANTI RUDENIŠKA MOLIŪGŲ SRIUBA

Kai už lango vėsu, nėra nieko maloniau už dubenėlį šiltos, tirštos ir švelniai kreminės sriubos. Ši moliūgų sriuba – tikras rudens skonis. Moliūgą čia papildoma cukinija, morkos, salieros, poras, svogūnas ir bulvės. Daržovių gausa suteikia sriubai sodrų, natūraliai salstelėjantį skonį, o imbieras ar muskato riešutas prideda malonios šilumos.

Reikės:

500 g moliūgo – geriausiai Hokkaido arba sviestinio (svoris jau nulupto)

1 nedidelės cukinijos

2 morkų

3 vidutinio dydžio bulvių

¼ šakniavaisinio saliero arba 1 saliero

stiebo

apie 10 cm poro (baltoji ir šviesiai žalia dalis)

1 didelio svogūno

2 česnako skiltelių (nebūtina)

2 šaukštų sviesto arba aliejaus

1–1,2 l daržovių sultinio arba vandens druskos ir pipirų pagal skonį

žiupsnelio muskato riešuto

pasirinktinai – saldžiosios ar aitriosios paprikos, imbiero

1. Paruoškite daržoves. Svogūną, morkas, salierą ir bulves nulupkite ir supjaustykite nedideliais kubeliais. Porą supjaustykite pusžiedžiais. Moliūgą taip pat supjaustykite kubeliais. Jei renkatės Hokkaido moliūgą, jo lupti nereikia. Cukiniją supjaustykite kubeliais – jei odėlė jauna ir minkšta, jos taip pat galima nelupti.

2. Paskleiskite aromatą. Puode įkaitinkite sviestą arba aliejų. Sudėkite svogūną ir porą, pakepinkite 3–4 minutes, kol daržovės suminkštės ir taps kvapnios. Jei vartojate česnaką, suberkite jį pačioje pabaigoje ir trumpai pakepinkite.

3. Apkepkite daržoves. Į puodą sudėkite morkas, salierą ir bulves. Kepkite apie 5 minutes, dažnai pamaišydami. Tuomet suberkite moliūgą ir cukiniją ir dar kelias minutes pakepinkite. Šis nedidelis triukas padeda daržovėms atskleisti dar sodesnį skonį.

4. Išvirkite sriubą. Daržoves užpilkite karštu daržovių sultiniu arba vandeniu taip, kad skystis jas vos apsemtų. Viso skysčio iš karto nepilki- te – prireikus jo galėsite įpilti vėliau. Užvirkite, sumažinkite kaitrą, uždenkite puodą ir virkite apie 20 minučių, kol bulvės, morkos ir moliūgas visiškai suminkštės.

5. Sutrinkite ir pagardinkite. Nukelkite puodą nuo viryklės ir sriubą sutrinkite elektriniu trintuvu iki vientisos, švelnios konsistencijos. Jei ji per tiršta, įpilkite šiek tiek sultinio arba vandens. Pagardinkite druska, pipirais ir žiupsneliu muskato

riešuto. Norint ryškesnio skonio, galima įberti šiek tiek imbiero, saldžiosios ar aitriosios paprikos.

Kaip patiekti?

Ši sriuba ypač skani karšta, patiekta su česnakiniais skrebučiais, pūtais tešlos rutuliukais arba sausoje keptuvėje paskrudintomis moliūgų sėklomis. O jei norisi dar švelnesnio ir labiau kremiško skonio, į kiekvieną lėkštę galima įpilti šlakelį 30 % grietinės arba kokosų pieno. Šią sriubą labai patogu užšaldyti porcijomis ir turėti greitiems pietums ar vakarienei. Tik rekomenduočiau ją šaldyti be grietinės ar kokosų pieno – juos geriau įpilti jau atšildžius ir pašildžius sriubą.

MOLIŪGŲ KEKSIUKAI

Reikės:

400 g kvietinių miltų

500 g virtos moliūgų tyrės

130 g sviesto

200 g smulkaus cukraus

5 didelių kiaušinių

3 arbatinių šaukštelių kepimo miltelių

Citrininiam glajui:

1 valgomojo šaukšto šviežiai išspaustų citrinų sulčių

½ stiklinės cukraus pudros

Papildomai:

20 popierinių keksiukų formelių, kurių matmenys – 3,5 × 7 cm

didelės keksiukų kepimo formos (aš naudočiau 12 keksiukų formą, todėl kečiau per du kartus)

Moliūgų tyrė: moliūgą nulupkite, išimkite sėklas ir išpjaukite minkštimą. Supjaustykite gabalėliais ir virkite uždengame puode ant silpnos kaitros, kol moliūgas visiškai suminkštės. Tuomet sutrinkite elektriniu trintuvu iki vientisos tyrės.

Visi produktai turi būti kambario temperatūros.

Sviestą, cukrų ir moliūgų tyrę šiek tiek pašildykite, kol sviestas ištirps, ir gerai išmaišykite. Palikite atvėsti. Miltus persijokite kartu su kepimo milteliais į dubenį. Kiaušinius nuplaukite, atskirkite trynius nuo baltymų. Trynius sudėkite į miltus. Supilkite atvėsusią moliūgų masę ir plakite elektriniu plakikliu, kol visi ingredientai susijungs. Kitame dubenyje baltymus išplakite iki standžių putų. Atsargiai įmaišykite juos į tešlą mentele, kad masė liktų puri. Orkaitę įkaitinkite iki 180 °C su ventiliatoriaus funkcija. Į popierines

Moliūgų keksiukai

Rasos Žukauskienės nuotrauka

keksiukų formeles, sudėtas į kepimo formos įdubas, supilkite gana skystą teslą, palikdami maždaug 1 cm nuo formelės krašto. Kepkite keksiukus apie 25 minutes.

Citrininis glajus: kol keksiukai kepa, paruoškite glajų. Išspauskite pilną valgomąjį šaukštą citrinų sulčių ir gerai išmaišykite su cukraus pudra. Glajaus plakti nereikia. Keksiukus apliekite glajumi tik tada, kai jie visiškai atvės. Aš mėgstu užpilti tik nedidelį kiekį glajaus, tačiau nurodyto kiekio pakaks visiems keksiukams papuošti.

NAMINĖ SALDI MOLIŪGŲ TYRĖ ŽIEMAI

Naminė saldi moliūgų tyrė – puikus pagrindas sūrio pyragams, keksiukams, pyragams ir įvairiems desertams. Sėkmės paslaptis – pasirinkti tinkamą moliūgų veislę. Geriausiai tinka Hokkaido moliūgas – jo nereikia lupti, o minkštimas yra tirštas ir sodrus, arba sviestinis moliūgas, kuris natūraliai saldus ir švelnios, aksominės tekstūros. Tinkamai paruošta tyrė gali išsilaikyti stiklainiuose visą žiemą.

Reikės:

1 didelio moliūgo (Hokkaido arba sviestinio)
cukraus arba medaus – pagal skonį, pasirinktinai (maždaug 2–3 šaukštai 1 kg moliūgo minkštimo)
citrinos sulčių (1–2 arbatiniai šaukšteliai)
kvapniųjų prieskonių – pasirinktinai: cinamono, imbiero, muskato riešuto

1. Moliūgo kepimas – geriausias būdas. Kepant išgaruoja dalis vandens, todėl tyrė tampa tiršta ir puikiai tinka kepiniams.

Orkaitę įkaitinkite iki 180 °C (kaitinimas iš viršaus ir apačios).

Moliūgą nuplaukite, perpjaukite pusiau ir šaukštu išimkite sėklas bei minkštas sėklalizdžių dalis.

Supjaustykite moliūgą mažesniais gabalėliais – ketvirčiais ar skiltelėmis.

Sudėkite į kepimo popieriumi išklotą skardą odele į apačią.

Kepkite apie 40–50 minučių, kol minkštimas visiškai suminkštės. Patikrinkite šakute.

2. Sutrinkite ir pagardinkite.

Jei naudojate sviestinį moliūgą, šaukštu atskirkite minkštimą nuo odelės. Hokkaido moliūgą galima trinti kartu su odele.

Šiltą minkštimą sudėkite į dubenį arba puodą.

Įdėkite šiek tiek cukraus arba medaus, įpilkite citrinos sulčių ir, jei norite, suberkite prieskonius.

Viską sutrinkite iki vientisos, švelnios ir aksominės tyrės.

Jei tyrė atrodo per skysta, trumpai pakaitinkite ją puode ant mažos kaitros, nuolat maišydami, kad išgaruotų dalis vandens.

3. Pasterizavimas – kad tyrė išsilaikytų žiemą. Kad tyrė saugiai išsilaikytų ilgesnį laiką, ją reikia pasterizuoti.

Karštą tyrę supilstykite į švarius, iškaitintus stiklainius, viršuje palikdami apie 2 cm laisvos vietos.

Stiklainius sandariai užsukite.

Pasterizavimas puode: didelio puodo dugną išklodite švarių rankšluostėliu, sudėtykite stiklainius ir pripildite šilto vandens maždaug iki ¾ jų aukščio. Užvirkite ir ant silpnos kaitros

kaitinkite apie 20 minučių.

Išimkite stiklainius, apverskite dangteliais žemyn ir palikite ant rankšluostėlio visiškai atvėsti.

Naudinga kepat

Sūrio pyragas: įsitikinkite, kad tyrė nėra per daug skysta. Jei sutrynus iš jos išsiskiria vandens, prieš dedami į sūrio masę palaikykite tyrę tankiame sietelyje arba marlėje 1–2 valandas, kad nuvarvėtų skysčio perteklius.

Keksiukai ir pyragai: ši tyrė puikiai tinka kepiniams. Ji suteikia jiems drėgnumo, švelnumo ir gražią oranžinę spalvą. Priklausomai nuo recepto, moliūgų tyrė gali pakeisti dalį riebalų arba kiaušinių.

(Pabaiga)

Naminė saldi moliūgų tyrė žiemai

Rasos Žukauskienės nuotr.

IEŠKOME ŽEMĖS NUOMAI!

Ariamoji žemė/pievos

Stabilus ūkis ieško žemės ilgalaikiai nuomai Punsco valsčiuje.

Garantuojame laiku mokamus nuomos mokesčius, tinkamą žemės priežiūrą ir jos priežiūros išlaidų padengimą.

Skambinkite
tel. 530 742 846

KLAIDOS ATITAIŠYMAS

„Aušros“ š. m. 17 nr. 23 p. išspausdintame Punsco šeimininkų būrelio straipsnyje „Duona, kuri jungia. Žmonių su negalia aktyvinimas per bendrą kepimą“ įsivėlė klaida. Punsco šeimininkų būrelis pateikė projektą ne Palenkės maršalkos įstaigai, o Palenkės vaivadijos valdybai.

GERBIAMI PRENUMERATORIAI!

*Nebūkite abejingi –
prenumeruokite „Aušrą“,
„Suvalkietį“ ir „Aušrelę“!*

Galima atvykti į redakciją Punske arba Lenkijos lietuvių draugijos būstinę Seinuose ar užsiprenumeruoti pavedimu į banko sąskaitą (numeris pateikiamas paskutiniame žurnalo viršelyje), nurodant, už kurį leidinį mokama.

KATARAKTA

Išgydyk pas mus savo akis!

Mūsų klinika – viena geriausių kataraktos diagnostikos ir gydymo centrų.

**PROCEDŪRA
FINANSUOJAMA
LIGONIŲ KASOS LĖŠOMIS**

Pacientas gali pasirinkti „premium“ lęšį!

**DAUGIAU INFORMACIJOS
INTERNETE**

MŪSŲ METODO PRIVALUMAI:

- ✓ Nedidelis pjūvis (1–2 mm)
- ✓ Be siūlių
- ✓ Be hospitalizavimo
- ✓ Greitas sveikimo procesas
- ✓ Nuskausminimas lašais
- ✓ Greitai atliekama procedūra

PAPILDOMAI:

- ✓ Be eilių

UŽSIREGISTRUOK VIZITUI!

+48 794 103 317

uabkatarakta@gmail.com

katarakta.eu

LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2027 m. PRENUMERATOS KAINOS (zlotais)

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	60	16	16
	pusmetis	30	8	8
	ketvirtis	15	4	4
Lietuva (nepirmenybiniu paštu)	metai	130	50	50
	pusmetis	65	25	25
Kitos užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	170	70	70
	pusmetis	85	35	35

Ruduo –
laikas, kai
žodžiai sugrįžta
arčiau...

XXIII rudens

LITERATŪRINIAI SKAITYMAI

Poezija
Muzika
Teatras
Knyga
Žmonės...

2026 m. spalio 16 d.

(penktadienį)

Punsko licėjuje – 12.00 val.

Punsko valsčiaus
svetainėje – 18.00 val.

Programoje:

muzika;

poezijos knygų pristatymai;

poezijos skaitymai;

Suvalkų lietuvių teatro „Sūduva“
montažas „Tarp čia ir ten“.

Šių metų RLS svečiai:

Indrė Larssen

Daiva Molytė

Linas Daugėla

Susitikime spalio 16 d. Punske –
su poezija, muzika, knyga ir teatru.

Rengėjai:

Portalas punskas.pl ir Lietuvos rašytojų sąjunga.

punskas.pl

200

SEINŲ KUNIGŲ
SEMINARIJOS
ĮKŪRIMO JUBILIEJUS
1826-2026

Projektas „Tarp altoriaus ir plunksnos“

KVIEČIAME

| TARPTAUTINĘ KONFERENCIJĄ

SEINŲ KUNIGŲ SEMINARIJOS ĮKŪRIMO 200-OSIOS METINĖS

2026 M. SPALIO 17 D.
Nuo 9.30 VAL.

Seinų kunigų seminarijos patalpose,
Plac św. Agaty 3A, Sejny

PROGRAMA

9.30–10.00	DALYVIŲ REGISTRACIJA
10.00	KONFERENCIJOS PRADŽIA - Seinų „Lietuvių namų“ moterų vokalinės grupės „Intro“ muzikinis pasveikinimas (vadovas Juozas Pileckas). - Oficialus konferencijos atidarymas ir svečių sveikinimai. - Moksleivių konkurso „Seinų kunigų seminarija, jos žmonės ir istorija“ laureatų apdovanojimai.
I DALIS	SEMINARIJOS ŽMONĖS IR JŲ PASIRINKIMAI Kan. prof. dr. Kęstutis Žemaitis „Seinų seminarijos auklėtinis Vincetas Borisevičius: kelias į gyvenimo šventumą“. Dr. Algimantas Katilius „Apie Seinų kunigų seminarijos auklėtinius, pasižymėjusius visuomeninėje, kultūrinėje ir akademinėje veikloje“. Klausimai pranešėjams.
11.55–12.25	KAVOS PERTRAUKA IR PARODŲ LANKYMAS Lietuvos Respublikos ambasados Lenkijos Respublikoje ir Trakų istorijos muziejaus parengtos parodos lankymas „Tarp altoriaus ir plunksnos: Seinų kunigų seminarijai – 200“.
II DALIS	SEMINARIJA – DVASINIO IR KULTŪRINIO UGDYMO CENTRAS Punsko Kovo 11-osios lietuvių licėjaus choro „Pašešupiai“ muzikinis intarpas (vadovas Dainius Pavilionis, koncertmeisteris Raimundas Martinkenas). Dr. Vilma Žaltauskaitė „Seinų seminarija dvasininkų rengimo kontekste ilgojame XIX amžiuje“. Kun. habil. dr. Józef Łupiński „Seinų dvasininkų seminarijos reorganizavimas“. Kun. dr. Ryszard Sawicki „Seinų kunigų seminarijos paveldas ir šiuolaikinis Lenkijos bei Lietuvos Bažnyčių pastoracinis dialogas po 1995 metų“. Diskusija ir mokslinės konferencijos dalies apibendrinimas. Suvalkų lietuvių vokalinio ansamblio „Sūduva“ pasirodymas (vadovas Arnoldas Vaznelis).
14.30–15.20	Pietūs.
III DALIS 15.20	SEMINARIJA ISTORIJOJE IR LITERATŪROJE Dr. Algimanto Katiliaus knygos pristatymas „Seminarium Duchowne w Sejnach: od duchownego w parafii po studia wyższe“. Autoriaus pasakojimas apie knygą, pokalbis su kviestiniais svečiais ir klausytojų klausimai. Muzikinė pabaiga – groja violončelininkė Agnė Arbačiauskienė. Konferencijos uždarymas ir padėkos.
IKI 18.00	Konferencijos dalyviai gali nemokamai lankyti Paribio muziejaus ekspozicijas.

PRIVALOMA REGISTRACIJA:
NUO 2026.10.8 D. IKI 2026.10.14

El. paštu: dir@ltnamai.sejny.pl arba tel: +48 87 516 29 08, +48 570 870 447.

ORGANIZATORIAI:

VYSKANTO BARANAVIČIUS
FONDAS „LIETUVIŲ NAMAI“
SEINJOSE

LENKIJOS
LIETUVIŲ
BENDRUOMENĖ

LENKIJOS
LIETUVIŲ
DRAUGIJA

PROJEKTĄ FINANSUOJA:

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

GLOBALI LIETUVA

PARTNERIAI:

Seinų Švč. Mergelės.
Marijos Apilankymo
parapija

TRAKŲ
ISTORIJOS
MUZIEJUS

LIETUVOS
ISTORIJOS
INSTITUTAS

LIETUVOS RESPUBLIKOS
AMBASADA
LENKIJOS RESPUBLIKOJE

Lietuvos žiniasklaida

MRF

MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

2026 09 10–28

Vos ne kasdien Lietuvos politikai visuomenei perduoda neraminančias žinias: geopolitinė situacija prastėja, iš Putino nežinia, ko laukti. Dėl to piliečių prašoma susiveržti diržus, šalies gynybai skiriami milijardai, kurių niekada nebūna per daug. Dėl to nukenčia socialinė sritis, švietimas, medicina.

Tačiau, kaip paskelbė portalas lrytas.lt ir „Lietuvos ryto“ televizijos laida „Reporteris“, Krašto apsaugos ministerija (KAM) susiorganizavo „puotą maro metu“: Vilniaus centre vykusiame renginyje darbuotojus linksmo dainininkai, iliuzionistas, didžėjus. O visa tai kainavo 47 559 eurus. Beveik visa ši suma – iš ministerijos biudžeto, kelis tūkstančius „susimetę“ patys darbuotojai. Renginyje dalyvavo apie 200 žmonių.

Be abejo, žinia, kad gynybai skirtos lėšos panaudotos pramogoms, įaudrino visuomenę, žiniasklaidą, politikus. Ypač aktyviai savo neigiamą požiūrį į tai reiškė portalų skaitytojai komentaruose. Nors KAM kritikuojantys politikai daugiausiai akcentavo išleistą sumą: juk buvo galima šventę suorganizuoti pigiau (anot lrytas.lt, kai ministerijai vadovavo Dovilė Šakalienė, tokio vakaro išvis atsisakyta; anksčiau metais, kai prie KAM vairo stovėjo konservatoriai, šventės vykdavo už kelis kartus mažesnę sumą), absoliuti dauguma komentatorių kėlė klausimą: kaip iš viso galima gynybai skirtus biudžeto pinigus panaudoti šventei, nesvarbu, kokia tai būtų suma.

Pati D. Šakalienė sakė stebėsimą, kaip ministrui dabar seksis apginti KAM poreikius būsimajame biudžete. „Nežinau, koks šiemet bus planuojamas biudžetas, labai tikiuosi, kad jis bus pakankamas toliau vystyti mūsų pajėgumus ir diviziją. Norėčiau,

kad būtų akivaizdu, jog iš tiesų mūsų gynybinių pajėgumų stiprinimas yra prioritetas visiems“, – sakė buvusi KAM vadovė.

Krašto apsaugos ministras Robertas Kaunas kritiką mėgino atremti teigdamas, jog tai yra visiškai normalu. „Mes norime pritraukti iš privataus sektoriaus gerus specialistus, norime suteikti jiems pačias geriausias darbo sąlygas ir tuo pačiu sau tarsi šaudome į koją, peikiame save už tai, kad bendruomenei sudaromos galimybės turėti bendruomenės šventę, kas yra visiškai normalu bet kurioje organizacijoje“, – LRT televizijai sakė ministras. Tačiau teigė, jog įvertins, ar viskas buvo objektyvu. „Situos klausimus pasianalizuosime, pasižiūrėsime, ar viskas tikrai buvo objektyviai įvertinta ir objektyviai įgyvendinta. Ką, kaip ir kodėl elgėsi prieš tai buvę ministrai, aš nelabai norėčiau komentuoti“, – sakė R. Kaunas.

Į žinią griežtai sureagavo Prezidentas Gitanas Nausėda. „Tokie dalykai kompromituoja ir diskredituoja visą krašto apsaugos finansavimą. Tikiuosi principingo KAM požiūrio. Tai negali kartotis. Ministras R. Kaunas asmeniškai turi imtis veiksmų, kad lėšos, skirtos šalies gynybai, būtų naudojamos protingai ir skaidriai“, – portalui lrytas.lt atsiųstame komentare teigė Prezidentas.

Premjeras Mindaugas Sinkevičius žurnalistams kalbėjo, kad šventę KAM buvo galima pasidaryti „už gerokai mažesnę sumą ar net nemokamai“. Pasitikėjimas R. Kaunu, anot M. Sinkevičiaus, nėra susvyravęs, situacija nėra maloni, dėl to reikėtų padaryti išvadas. Premjeras sakė, kad tai neišvengiamai taps viešų diskusijų objektu, o tokios diskusijos gali pakenkti visuomenės pasitikėjimui

krašto apsaugos sistema. „Dėl to, matyt, reikia visuomenės atsiprašyti. Tikiuosi, kad ministras tai sugebės padaryti“, – sakė Vyriausybės vadovas.

Nors socialdemokratai savo kolegai R. Kaunui viešai reiškia pasitikėjimą, kai kas iš opozicijos nusiteikę griežčiau. Buvęs KAM vadovas, Seimo narys Arvydas Anušauskas „Lietuvos ryto“ televizijoje ragino R. Kauną neieškoti atpirkimo ožių, nes, pasak konservatoriaus, už viską ministerijoje atsakingas jos vadovas. Kaip sakė parlamentaras, kolektyvo problemas reikia spręsti ne vakarėliais. „Iš tikrųjų, ministerija labai segmentuota, kiekviena dalis, grupė, departamentas yra atsakingi už tam tikrą sritį.

Ką reiškia – nesutaria? Žmonės gali turėti skirtingų pozicijų, tačiau vis tiek įgyvendinama, pavyzdžiui, ministro deklaruota programa – ką jis nori padaryti krašto apsaugoje, koku tempu, kam skirti prioritetą. Ir yra diskutuojama.“

Anot A. Anušausko, Lietuvoje buvo atvejų, kai krašto apsaugos ministrai su postu atsisveikino ir dėl menkesnių dalykų. „Jeigu padarai klaidą, tiesiog pripažįsti, kad klaida padaryta, ir viskas. Kokios gali sekti iš to politinės pasekmės? Čia, vėlgi, priklauso nuo požiūrio. Kartais kai kuriems ministrams pasitraukti užtekdavo ir mažesnių priežasčių“, – sakė jis.

Nors apie tai, kad ministras turėtų atsistatydinti, valdantieji nekalba, tačiau, anot žurnalistės Jurgos Tvaskienės, partijoje akivaizdi konkurencija tarp reitingų ir tarp atskirų lyderių. Ministro suklupimas tapo parankus daliai partijos lyderių. „Socdemai demonstuoja retą susitelkimą užkapoti tą, kuris jau ir taip guli ant nugaros“, – teigė žurnalistė „Žinių radijo“ laidoje „Įvykiai ir komentarai“.